

Moona Sore

Varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin lastensuojelullisen huolen herääminen

Pro Gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Pedagogiset instituutiot ja asiantuntijuus
2020

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin lastensuojelullisen huolen herääminen (Moona Sore)

Pro gradu -tutkielma, 58 sivua, 4 liitesivua

Toukokuu 2020

Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on keskeinen rooli lastensuojelussa. Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun saralla on tehty tutkimusta, mutta lastensuojelullisen huolen tutkimus tässä kentässä on vähäistä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää ne tekijät, jotka herättävät varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin huolen siinä määrin, että hän on valmis tekemään lastensuojeluilmoituksen. Lisäksi työssä tarkastellaan poikkeavatko nämä lastensuojelullisen huolenheräämisen tekijät toisistaan varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä.

Pro Gradu -tutkielma on toteutettu kaksivaiheisena laadullisena tutkimuksena. Ensimmäisen vaiheen aineisto on kerätty mukautetulla eläytymismenetelmällä. Toisen vaiheen aineisto on kerätty verkkokyselynä. Molempien aineistojen analysointimenetelmänä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Vastaajajoukko koostuu 18 varhaiskasvatuksen opettajasta, 13 varhaiskasvatuksen sosionomista ja kahdesta muun koulutuksen käyneestä henkilöstä. Tutkimuksessa on huomioitu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) määrittämät hyvät tieteelliset käytänteet.

Tutkimus paljastaa ne keskeiset tekijät, jotka herättävät varhaiskasvatuksen henkilöstön lastensuojelullisen huolen. Tekijät jakautuvat sisäisiin ja ulkoisiin. Sekä varhaiskasvatuksen opettajat että sosionomit korostavat huolen heräämisen tekijöissä huoltajia (ulkoinen), väkivaltaa (sisäinen ja ulkoinen) ja huolestuttavaa puhetta (sisäinen). Suuria eroavuuksia lastensuojelullisissa huolta herättävissä tekijöissä ei varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä ole, poikkeavuudet nousevat esille lähinnä alatekijöiden painotuksissa. Lastensuojelullisen huolta herättävien tekijöiden havaitsemisessa koettiin koulutuksella olevan merkittävä rooli. Koulutuksen järjestäjät voivat hyödyntää tutkimustuloksia varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuksessa. Lisäksi tulokset tukevat varhaiskasvatuksen henkilöstön lastensuojelullisen huolen heräämiseen liittyvän tietouden kasvattamista sekä ammattiosaamisen kehittämistä. Tutkimus on merkittävä, sillä lastensuojelu on koronakevään aikana noussut Suomessa tärkeäksi aiheeksi. Toisaalta tutkimusaineistosta nousi esille, että lastensuojelu koetaan edelleen tabuna. Tämä työ nostaa aiheen näkyväksi.

Avainsanat: Lastensuojelu, lastensuojeluilmoitus, lastensuojelullisen huolen herääminen, varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen opettaja ja sosionomi

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Teoreettiset lähtökohdat	7
2.1	Varhaiskasvatus	7
2.2	Lastensuojelu	8
2.3	Lastensuojelullisen huolen herääminen	9
3	Tutkimusstrategia.....	12
3.1	Tutkimusmenetelmät.....	12
3.2	Aineiston keruumenetelmät	12
3.3	Aineiston analyysimenetelmät	15
4	Tutkimuksen toteutus	17
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	17
4.2	Aineiston hankinta	17
4.2.1	<i>Eläytymismenetelmä.....</i>	<i>17</i>
4.2.2	<i>Kyselytutkimus.....</i>	<i>18</i>
4.3	Aineiston analyysi.....	19
4.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	21
5	Tutkimustulokset.....	24
5.1	Lastensuojelullisen huolen herääminen	25
5.1.1	<i>Varhaiskasvatuksen opettajat.....</i>	<i>25</i>
5.1.2	<i>Varhaiskasvatuksen sosionomit.....</i>	<i>32</i>
5.1.3	<i>Muut.....</i>	<i>37</i>
5.2	Eroavuudet varhaiskasvatuksen henkilöstön huolen heräämisessä	39
6	Yhteenveto.....	41
7	Pohdinta	49
	Lähteet	53

1 Johdanto

Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, kun huoli lapsen hyvinvoinnista herää (Lastensuojelulaki 88/2010, 25 §). Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on vastuu tunnistaa riskitekijät ja tehdä ilmoitus sosiaalitoimistolle tarvittaessa (Lastensuojelulaki 88/2010, 25 §). Tähän velvoittaa jo pelkästään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 lukevat sanat lapsen oikeudesta saada tukea laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, sen tulee olla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää sekä syrjäytymistä ehkäisevää (Opetushallitus, 2018). Lastensuojelun ehkäisevällä toiminnalla lapsille pyritään takaamaan edellytykset hyvään lapsuuteen (Törrönen & Vornanen, 2004). Ilmoituksen tekeminen voi toisinaan olla haastavaa, sillä ilmoitusta ei aina pääse tekemään yhteistyössä asianomaisten kanssa. Ilmoituksen tekemisestä voi myös tehdä haastavan asian epäselvyys: milloin huoli on todella niin iso, että siitä tulee tehdä ilmoitus sosiaalitoimistolle.

Lastensuojelusta, hyvinvoinnista sekä opettajan ja sosionomin koulutustaustan eroavuudesta on tehty tutkimusta (esim. Allard, 1976; Tast, 2005; Heino, 2009; Puroila & Estola, 2012). Lastensuojelullisen huolen tutkimusta on puolestaan tehty vähän (esim. Arnkil, Eriksson & Arnkil, 2000). Tutkimukselle opettajan ja sosionomin lastensuojelullisesta huolen heräämisestä on tilaa ja tarvetta. Aihe on ollut pinnalla ja herättänyt keskustelua niin kentällä kuin yhteiskunnassa (uutisointi) uuden varhaiskasvatuslain (540/2018) myötä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ne tekijät, jotka herättävät varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin huolen siinä määrin, että hän on valmis tekemään lastensuojeluilmoituksen. Lisäksi työssä tarkastellaan, poikkeavatko nämä lastensuojelullisen huolenheräämisen tekijät toisistaan varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä. Tutkimuksessa ovat nimenomaan varhaiskasvatuksen opettajat ja sosionomit, sillä he tekevät vielä osittain samaa työtä. Nykyiset varhaiskasvatuksen opettajat ja sosionomit työskentelivät molemmat ennen nimikkeellä lastentarhanopettaja. Tutkimuksen laajuuden rajaamiseksi hoitajat sekä muut päiväkodissa työskentelevät, kuten johtaja ja varhais erityisopettaja, josta käytän yleisesti käytettyä lyhennettä veo, jäivät pois tutkimuksesta.

Ajatuksen taustalla on siis varhaiskasvatuksen lakiuudistus, jossa yksi suurimmista uudistuksista koskee nimenomaan henkilöstöä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018). Päiväkotien ryhmiin olisi tärkeää saada jokaisesta ammattikunnasta yksi aikuinen: varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi ja lastenhoitaja. Näin saadaan hyödynnettyä kaikkien ammattitaito maksimaalisesti,

lapsen etua ajatellen. Tätä kohti ollaan jo menossa. Tavoitteena on, että vuonna 2030 päiväkotien jokaisessa lapsiryhmässä on yksi hoitaja ja kaksi korkeakoulutettua aikuista, joista vähintään puolet ovat yliopiston käyneitä varhaiskasvatuksen opettajia (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018). Kun päiväkodin henkilöstö koostuu eri koulutustaustan omaavista henkilöistä, rikastuu varhaiskasvatus huomattavasti (Happo, 2008).

Tutkielmassani käytän nimikettä varhaiskasvatuksen opettaja ja sosionomi, koska nykyisen lain astuttua voimaan ammattinimikettä lastentarhanopettaja ei enää käytetä. Ammattinimikkeellä varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee toistaiseksi erittäin harva. Sosionomit voivat työskennellä myös varhaiskasvatuksen opettajina, kunhan heillä on varhaiskasvatuksen täyttämät laajuudet opinnoissaan ja he täyttävät siirtymäsäännöksen mukaiset perusteet (Varhaiskasvatustuki 540/2018, 75 §). Tämän takia tutkimuksessa jaottelu pohjautuu koulutustaustaan. Varhaiskasvatuksen opettajilla ja sosionomeilla on opinnoissaan eroavuuksia. Eroavuus näkyy koulutuksen painotuksessa. Painotuseroavuudet ovat nähtävissä muun muassa eri koulutusyksikköjen opetussuunnitelmissa. Sosionomien koulutuksessa painottuu lasten ja lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäiseminen, erityiskasvatus, lastensuojelu- ja perhetyö (Tast, 2005). Kasvatustieteen kandidaattien, erityisesti varhaiskasvatus, koulutuksessa painottuu pedagoginen osaaminen, kasvattajuus päivähoiton toimintaympäristössä ja erityisosaamisena suhteessa sosionomeihin esiopetukseen valmistavat opinnot (Tast, 2005).

Tutkimus on toteutettu kaksivaiheisena kvalitatiivisena tutkimuksena. Ensimmäinen vaihe on toteutettu eläytymismenetelmää mukauttaen, jossa käsittelen kolmen varhaiskasvatuksen opettajan vastauksia. Toinen vaihe on puolestaan toteutettu kyselytutkimuksena. Kyselytutkimuksen aineisto rajautui 15 varhaiskasvatuksen opettajaan, 13 varhaiskasvatuksen sosionomiin sekä kahteen muun koulutustaustan omaavaan opettajaan työskentelevään henkilöön. Eläytymismenetelmän aineisto on kerätty sähköpostin kautta, kyselytutkimuksen aineisto on toteutettu verkkokyselynä Facebookissa. Molemmat aineistot on analysoitu aineistolähtöisen sisällönanalyysin periaattein. Tutkimuksen objektiivisuuden kannalta olen huomioinut oman koulutustaustan, kasvatustieteen kandidaatti, erityisesti varhaiskasvatus. Olen pyrkinyt tiedostamaan oman aseman ja toiminnan merkitykset, ja siten tehnyt parhaani estääkseni niiden vaikutuksen tutkimukseen. Tutkimus pyrkii olemaan ennen kaikkea hyödyksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle ja tutkimuskentälle. Tutkimustulosten perusteella voidaan varhaiskasvatuksen henkilöstön lastensuojelullisen huolen heräämiseen liittyvää tietoutta kasvattaa ja sen myötä kehittää omaa ammattiosaamista esimerkiksi koulutusyksiköissä. Tutkimustulokset tukevat lakiuudistusta henkilöstön koulutustason nostamisesta.

Pro gradu -tutkielma etenee johdannon jälkeen teoreettisiin lähtökohtiin, jossa käyn läpi tutkimuksen kannalta keskeisimmät käsitteet. Nämä ovat varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen opettaja ja sosionomi, lastensuojelu ja lastensuojeluilmoitus sekä lastensuojelullisen huolen herääminen. Lastensuojelullisen huolen heräämisen yhteydessä käyn läpi hyvinvoinnin ja sen merkityksen ihmiselle, jotta voidaan ymmärtää huoli ja sen merkitys. Luvussa kolme käyn läpi tutkimusstrategian eli tutkimusmenetelmät, aineiston keruumenetelmät ja analysointimenetelmät. Tämän jälkeen siirrytään tutkimuksen toteutukseen, jonka lopussa käsittelen myös tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden. Tutkimustulokset käyn läpi viidennessä luvussa tutkimuskysymyksittäin. Lopuksi tulee vielä luvut yhteenveto ja pohdinta. Yhteenvedossa peilaan tuloksia aiemmin tiedettyyn ja tutkittuun. Pohdinnassa käsittelen tutkimuksessa heränneitä ajatuksia ja käsittelen jatkotutkimusideoita.

2 Teoreettiset lähtökohdat

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on osa kasvatusta- ja koulutusjärjestelmää (Hakalehto, 2018). Aiemmat nimetykset päivähoito ja päivähoitolaki muuttuivat uuden varhaiskasvatustlain (540/2018) myötä, joka tuli voimaan 1.9.2018. Vaikka varhaiskasvatus ei enää kuulu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle, vaan opetus- ja kulttuuriministeriöön, on varhaiskasvatuksessa yhä kyse sosiaalipalvelusta (Hakalehto, 2018). Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, jossa painottuu pedagogiikka (Varhaiskasvatustlaki 540/2018, 2 §).

Varhaiskasvatus on monitahoinen käsite (Härkönen, 2003). Käsitettä voidaan lähestyä kahden tason kautta. Se voidaan nähdä käytännön toimintana ja tieteenä. Käytäntö voidaan tiivistää kasvatukseen, opetukseen ja hoivaan, kun taas tieteen puolella tiivistyvät teoria, tutkimus ja käsitejärjestelmä (Härkönen, 2003). Varhaiskasvatuksessa toisiinsa integroituvat hoiva ja oppiminen (Opetushallitus, 2018). Varhaiskasvatuksen yhtenä päämääränä on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen kokonaisvaltaisesti. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen sekä syrjäytymisen ehkäisy ovat myös varhaiskasvatuksen tehtäviä. Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuus ja aktiivisuus yhteiskunnan toimijana vahvistuvat. Tämän lisäksi huoltajien tukeminen kasvatustyössä ja mahdollistaminen työelämään tai opiskeluun kuuluvat varhaiskasvatuksen tehtäviin (Opetushallitus, 2018).

Lastensuojelullisesta näkökulmasta varhaiskasvatuksen tarkoitus on muun muassa tunnistaa riskitekijät, jotka saattavat vaarantaa lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen, koska varhaiskasvatus on osa yhteiskunnallista turvaverkkoa (Hakalehto, 2018). Yhtenä varhaiskasvatuksen tehtävänä on siis ohjata lapsi ja vanhempi tarvittaessa heille sopivan tuen piiriin (Hakalehto, 2018). Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus tarvittaessa (Lastensuojelulaki 88/2010).

Varhaiskasvatuksen opettajana voi työskennellä henkilö, joka on valmistunut kasvatustieteen kandidaatiksi tutkinnosta, joka pitää sisällään varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (Varhaiskasvatustlaki 540/2018, 26 §). Pätevyyden toimia varhaiskasvatuksen opettajana antavat myös muut tutkinnot, joita on täydennetty edellä mainituilla opin-

noilla (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 26 §). Varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin päiväkodissa kuuluu muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja arviointi (Opetushallitus, 2018). Lasten ja perheiden palvelujärjestelmän osalta voidaan puolestaan hyödyntää sosionomien ammattitaitoa (Opetushallitus, 2018).

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeatutkinto, johon sisältyy varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, antavat kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen sosionomina päiväkodissa (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, 27 §). Myös sosionomin tutkinto, jota on täydennetty edellä mainituilla opinnoilla, antaa pätevyyden toimia varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, 27 §).

2.2 Lastensuojelu

Lapsen suojelulla tarkoitetaan kaikista lapsen tarpeista, perus- ja ihmisoikeuksista huolehtimista (Hakalehto, 2016). Lastensuojelulla voidaan tarkoittaa lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, joka lastensuojelulain (88/2010, 3 §) mukaan pitää sisällään avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellisen sijoituksen, huostaanoton, sijaishuollon sekä jälkihuollon. Lastensuojelulla tarkoitetaan myös ehkäisevää lastensuojelua, joka on tukea, jota voidaan antaa äitiys- ja lastenneuvolassa, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja nuorisotyössä (Lastensuojelulaki 88/2010, 3a §). Lastensuojelun tavoite on edistää lapsen turvallista kehitystä ja hyvinvointia (Lastensuojelulaki 417/2007, 4 §). Lastensuojelun tarkoitus on olla tukena kasvatuksessa ja huolenpidossa. Pyrkimyksenä on ehkäistä lapsen ja perheen ongelmien syntyä sekä puuttua ajoissa olemassa oleviin ongelmiin. Lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon, kun arvioidaan lastensuojelun tarvetta (Lastensuojelulaki 417/2007, 4 §). Lastensuojelulaki on jokaista lasta koskettava laki (Hakalehto, 2016).

Lapsen edun turvaaminen on tärkein periaate lastensuojelussa (Hakalehto, 2018). Mikäli lastensuojeluilmoitus tehdään, on ilmoittaja arvioinut lapsella mahdollisesti olevan tarve lastensuojelulle. Lastensuojeluilmoitus tehdään suojellakseen lasta. Se on osa kokonaisuutta, jonka tavoite on huolehtia lapsen oikeuksista ja niiden toteutumisesta. Keskeisenä elementtinä hyvinvoinnin ja kehityksen turvaamista voidaan pitää ilmoitusvelvollisuutta (Hakalehto, 2018).

Lastensuojelun avohuollon asiakkuuden tarve kertoo lapsen terveyden ja kehityksen vaarantumisesta (Heino, 2009). Terveys ja kehitys ovat vaarantuneet siinä määrin, että perheelle ja lapselle ei enää riitä kunnan tarjoamat peruspalvelut, ja näin ollen he ovat lastensuojelun tukitoimien tarpeessa. Tässä tukitoimilla tarkoitetaan sosiaalityötä ja avohuoltoa (Heino, 2009).

2.3 Lastensuojellisen huolen herääminen

Jotta voidaan ymmärtää huoli, tulee ymmärtää mitä on hyvinvointi. Yhteiskunnallisessa keskustelussa on viime aikoina ollut paljon esillä lasten hyvinvointi (Puroila & Estola, 2012). Myös eri tieteenaloilla, kuten psykologiassa, kasvatustieteessä ja hoitotieteessä lasten hyvinvointi nousee esille eri tavoin käsitteellistettynä (Puroila & Estola, 2012). Muun muassa psyykkinen hyvinvointi, perustarpeiden tyydyttäminen, elinympäristön laatu, sosiaaliset suhteet, terveys, perheen ekonominen asema, koulutus ja yhteiskunnan järjestämä tuki ovat lasten hyvinvointiin yhdistettyjä tekijöitä (Axford, 2009; Bradshaw, Hoelscher & Richardson, 2007). Tärkeimpiä lapsen hyvinvointia edistäviä kasvuoloja on perhe (Törrönen & Vornanen, 2004). Perheen hyvinvoinnin nähdään heijastuvan lapsen hyvinvointiin. Näin ollen yhteiskunnallinen tuki perheelle ja perheen mahdollisuuksiin hoitaa lasta on tärkeää (Törrönen & Vornanen, 2004).

Hyvinvoinnin taustalla voidaan pitää erityyppisiä tarpeentyydytyksen luonteita (Allardt, 1976). Allardt (1976) on määritellyt näille kolme perusluokkaa, jotka ovat 1) elintaso (having), 2) yhteisyyssuhteet (loving) ja 3) itsensä toteuttamisen muodot (being). Jokaiseen luokkaan kuuluu useampia osatekijöitä. Elintaso pitää sisällään fysiologiset tarpeet, joita ovat muun muassa ravinto, lämpö ja ilma. Elintason osatekijät osoittavat ne asiat, jotka jokainen ihminen tarvitsee elämässään. Nämä asiat ovat perustavanlaatuisia hyvinvoinnin kannalta. Yhteisyyssuhteilla tarkoitetaan muun muassa ihmisen tarvetta kuulua sosiaaliseen verkostoon, jossa toisistaan välittäminen tuodaan julki. Toisin sanoen yksilöt tarvitsevat rakkautta ja hellyydenosoituksia elämänsä. Tärkeää on, että ihminen sekä saa että antaa rakkautta ja huolenpitoa, jolloin voidaan puhua symmetrisestä yhteisyyssuhteesta. Yhteisyyssuhteita voidaan tarkastella myös resursseina ja kielellisenä luonteenä. Itsensä toteuttaminen on yksi hyvinvoinnin tärkeistä osista. Sitä on haastava täsmentää tai operationalisoida, joten helpoin tapa lähestyä käsitettä on vastakohdan eli vieraantumisen kautta. Vieraantumista voidaan puolestaan lähestyä korvaamattomuuden ja korvattavuuden kautta. Kärjistetysti voidaan ajatella, että mikäli yksilö on helposti korvattavissa, on hän verrannollinen esineeseen, eikä hänellä ole persoonaa, jolloin hän ei ole yk-

silö. Eli mitä vaikeammin yksilö on korvattavissa, sitä enemmän hänellä on omaa persoonallisuutta, jolloin hän on yksilö ja toteuttaa itseään. Hyvinvoiva ihminen omaa nämä kaikki tarpeentyydytyksen luonteet (Allardt, 1976). 2000-luvulla hyvinvointi viittaa enenevissä määrin hyvän olon tunteeseen, joka perustuu elämyksiin tai kokemuksiin (Karvonen, Moisio & Simpura, 2009). Sekä työ että perhe ovat hyvinvoinnin kannalta merkittäviä osatekijöitä ihmisen elämässä (Lammi-Taskula & Salmi, 2009). Ansiotyö antaa ihmiselle toimeentulon, mielekästä tekemistä, itsensä toteuttamisen mahdollisuuden ja sosiaalisia suhteita. Tunne- ja hoivasuhteet, jotka tuottavat ja ylläpitävät hyvinvointia, ovat perhe-elämän ydintä (Lammi-Taskula & Salmi, 2009).

Lapsen oikeudet ovat osa lasten hyvinvointia, ja toisinpäin (Lastensuojelulaki 417/2007, 4 §). YK: yleissopimus lapsen oikeuksista (Suomen UNISEF, 1989) tiivistää lapsen oikeuksiin kuuluvaksi itsensä ilmaisemisen, mielipiteiden ja ajatusten esille tuonnin sekä ymmärretyksi tulemisen niillä ilmaisun keinoilla, jotka hänellä on. Tämän lisäksi lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsen oikeuksiin kuuluu leikki, jonka kautta hän voi oppia ja iloita opituista asioista, luoda käsitystä itsestään, identiteetistään ja ympäristöstään. Yksilöllisyys ja ryhmään kuuluminen, tiedon monipuolinen saanti, tunteiden ja ristiriitojen käsitteleminen sekä uusien asioiden kokeilu kuuluvat lapsen oikeuksiin (Suomen UNISEF, 1989). Näitä voidaan soveltaa myös edellä mainittuihin Allardtin (1976) tarpeentyydytyksen luonteisiin.

Eriksson ja Arnkil (2007) määrittää huolen asiakassuhteessa syntyväksi subjektiiviseksi visioksi. Se perustuu työntekijän tietoihin, tunteisiin ja velvoitteisiin sekä kokemuksiin. Lähtökohdina huolelle on lapsen tai perheen ongelma. Huoli kohdistuu sekä lapseen, että omiin toimintamahdollisuuksiin. Huolen asteen määrittää työntekijän tunteen laatu ja voimakkuus. Tutkittua ja todistettua tietoa arvostetaan tuntemusta enemmän. Tuntemus on silti tärkeä työväline, sillä työntekijän ammattitaito yhdessä kokemuksen kanssa luovat intuitiivisen kuvan, jonka perusteella tiettyihin asioihin kiinnitetään huomiota. Näin ollen asiakassuhteessa jokainen tilanne pohjautuu intuitiiviseen kuvaan, joka perustuu kognitiivisesta, emotionaalisesta ja moraalisesta elementistä (Eriksson & Arnkil, 2007).

Huoli voidaan jaotella Stakesin Palmuke-projektissa kehitellyn huolen vyöhykkeistön mukaan (Arnkil, Eriksson & Arnkil, 2000). Vyöhykkeistössä huoli jaotellaan neljään eri vyöhykkeeseen ja seitsemään eri tasoon vyöhykkeiden sisällä. Ensimmäinen vyöhyke on niin sanotusti huole-

ton tila, jolloin työntekijällä ei ole ollenkaan huolta. Tämän jälkeen vyöhykkeet jakautuvat pienen huoleen, harmaaseen vyöhykkeeseen ja suureen huoleen. Pieni huoli pitää sisällään ihmettelyä ja pientä huolta, mutta samalla uskoa omiin mahdollisuuksiin ja osaamiseen. Harmaan vyöhykkeen alueella työntekijä kokee omien mahdollisuuksien heikkenevän ja kaipaa lisävoimavaroja, huoli on tuntuva ja kasvavaa. Suurimmassa huolessa huoli on erittäin korkeaa, lapsi on välittömässä vaarassa ja työntekijän omat keinot ovat lopussa (Arnkil, Eriksson & Arnkil, 2000). Arvot ja loppujen lopuksi moraalinen näkemys hyvästä elämästä ja onnellisuudesta määrittävät hyvinvoinnin (Allardt, 1976).

3 Tutkimusstrategia

3.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on toteutettu kaksivaiheisena kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen menetelmiä voidaan hyödyntää tieteenalasta riippumatta (Lichtman, 2013; Denzin & Lincoln, 2018). Laadullista tutkimusta tehtäessä on tärkeää rajata tutkimuksen aihe selkeästi, sillä laadulliseen tutkimukseen on tarjolla aineistoa rajaton määrä (Eskola & Suoranta, 2008). Tutkijan rooli on merkittävä tällaista tutkimusta tehdessä. Laadulliseen tutkimukseen vaikuttavat tutkijan tekemät ratkaisut, joista tutkijan tulee kertoa tutkimuksessaan. Lisäksi tutkimukseen vaikuttavat tutkijan positiot ja tulkinta asioista (Eskola & Suoranta, 2008). Nykyaika on mielenkiintoista aikaa laadulliselle tutkimukselle, koska aineiston keruumenetelmiä ja aineistoa itsessään on saatavilla niin monella eri tavalla, kuten YouTube tai Facebook (Lichtman, 2013). Voidaan todeta, että tekniikan hyödyntäminen opiskeluun ja tutkimuksiin on lisääntynyt huomattavasti. Laadullinen tutkimus on hyvä lähestymistapa käytettäväksi, jos haluaa ymmärtää ja tulkita ilmiöitä, ihmisten välistä vuorovaikutusta ja keskustelua (Lichtman, 2013). Laadullinen tutkimus tarjoaa ilmaisullista rikkautta, monitasoisuutta ja kompleksisuutta (Alasuutari, 2011).

Päädyin laadulliseen tutkimusotteeseen, koska tutkimuksen tarkoituksena on tutkia varhaiskasvatuksen opettajien ja sosionomien näkemyksiä ja ajatuksia lastensuojelullisesta huolesta. Tarkoituksena on ymmärtää ja tulkita niitä asioita ja tekijöitä, jotka vaikuttavat varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin huolen heräämiseen päiväkodissa. Tutkimusaineisto on kerätty kahdessa erässä. Ensimmäinen aineisto kerättiin mukautetulla eläytymismenetelmällä sähköpostitse. Toinen aineisto kerättiin avoimella kyselylomakkeella sosiaalisen median kautta. Aineiston analyysin olen toteuttanut molemmissa aineistoissa Miles ja Hubermanin (1994) sekä Tuomi ja Sarajärven (2009) aineistolähtöisenä sisällönanalyysina.

3.2 Aineiston keruumenetelmät

Tutkimuksen ensimmäisen osan aineisto on hankittu eläytymismenetelmään pohjautuvalla kirjoitelmapyyntöillä. Eläytymismenetelmässä vastaaja eläytyy varioituun kehystarinaan, jonka tutkija on kirjoittanut (Eskola, 1997). Eläytymismenetelmään tarvitaan aina vähintään toinen tarina, jossa varioidaan yhtä kehystarinan seikkaa. Vastaajat yleensä vastaavat yhteen näistä

varioiduista tarinoista. Menetelmän käytössä keskeistä on nimenomaan näiden erilaisten kehystekertomusversioiden tuottamien tarinoiden tarkasteleminen. Eläytymismenetelmä on sopiva tiedonkeruumenetelmä erityisesti tutkimuksiin, joissa tarkastellaan muun muassa asenteita. Menetelmä tuottaa merkityksiä ja vihjeitä eikä niinkään faktoja (Eskola, 1997). Eläytymismenetelmän vahvuuksia ovat sen nopeus ja helposti täydennettävyyden (Eskola, 1997).

Tutkimuksessa käytin eläytymismenetelmää mukautetusti. Aineiston kehystarinaa ja varioitua tarinaa tehdessä huomasin, ettei varioitu tarina tukenut kehystarinaa. Näin ollen tulini lopulta ratkaisuun lähettää vain yksi kehystarina ja siihen kirjoitelma pyyntö. Eläytymistarina voidaan jakaa kahteen pääkategoriaan, joista toista kutsutaan aktiiviseksi ja toista passiiviseksi eläytymiseksi (Eskola, 1997; Suoranta, 2008). Ensin mainitussa kyseessä on ikään kuin roolileikki, eli tarinassa on juoni ja erilaiset roolit ja sen pohjalta vastaaja eläytyy tarinaan draaman keinoin. Passiivisessa eläytymisessä vastaaja asettuu rooliin samalla lailla kuin edellisessä eläytymismuodossa, mutta eläytyminen tapahtuu kirjoittamalla (Eskola, 1997; Suoranta, 2008). Päädyin eläytymistarinaan, sillä aihe on arkaluontoinen ja vastaajan on todennäköisesti helpompi ja luontevampi heittäytyä tarinaan kuin kertoa omassa työssään tapahtuneesta – tätä tukee myös päiväkodin työntekijöiden vaitiolovelvollisuus (Opetushallitus, 2016).

Kehystarinan valmistuminen ei ollut itsestään selvää. Tarina muotoutui monen vaiheen kautta. Ja eläytymistarinaan tyypillinen varioitu tarina jäi lopulta pois. Toisin sanoen tässä tutkimuksessa eläytymismenetelmää ei ole käytetty perinteiseen tapaan, vaan sitä on sovellettu tutkimukselle ja ennen kaikkea tutkimuskysymyksille parhaiten sopivaan muotoon. Aineisto on kerätty soveltaen eläytymismenetelmän passiivista muotoa. Tämä tarkoittaa sitä, että sen sijaan, että olisin hyödyntänyt varioitua tarinaa ja kerännyt vastaajilta kahteen erillaiseen tarinaan vastauksia, keräsin yhteen samanlaiseen tarinaan vastauksia. Kehystarina sisälsi selkeät roolit, joiden lisäksi tarinan jatkossa oli vielä kaksi kysymystä, joihin vastaajat vastasivat kehystarinan pohjalta: Mitkä asiat tässä kuvitteellisessa tarinassa herättävät sinun huolesi varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina? Miten lähtisit viemään tätä tilannetta eteenpäin? Lopussa oli vielä kehoitus kirjoittaa ajatuksista moninaisesti ja monisanaisesti. Kehystarinana toimi tarina fiktiivisestä tyttölapsesta. Tarina valmiissa muodossaan (liite 3):

Tyttyölapsi Milla tulee jälleen päiväkotiin äitinsä kanssa, joka tuoksahtaa vahvasti hajuveden ja tupakan sekoitukselle. Millan äiti pitää aurinkolasit päässään myös sisällä. Vanhempien parisuhde on riitaisa, jonka vuoksi he asuvat aika ajoin erillään. Vanhempien

asuessa erillään Milla vierailee satunnaisesti toisen vanhemman luona. Milla on väsyneen oloinen, nuutunut ja poissaoleva. Hän on usein hyvin itkuinen ja hermostuu helposti. Milla käyttäytyy muita lapsia kohtaan väkivaltaisesti. Kiinnipitotilanteet ovat lähes joka viikkoisia. Varsinkin alkuviikot ovat haastavia. Milla on päiväkodissa todella pitkiä päiviä.

Yhteistyö Millan vanhempien ja päiväkodin välillä on haastavaa. Tarpeen vaatiessa Millan vanhempiin on vaikea saada yhteyttä. He saapuvat vasu-keskusteluihin, jos muistavat. Yhteisissä vanhempainilloissa heitä näkee harvoin ja vanhempia osallistaviin niin sanottuihin kotitehtäviin heidän osallistumisensa on olematonta.

Tutkimuksen toisen osan aineisto on kerätty avoimella kyselylomakkeella. Tämä sopi aineiston hankintamuodoksi hyvin, sillä tarkoitus oli saada selville varhaiskasvatuksen opettajan ja sionomin ajatuksia ja toimintatapojen syitä. Kysyttäessä, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii jollakin lailla, ovat kysely ja haastattelu hyviä aineistonkeruumuotoja (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Päädyin avoimeen kyselylomakkeeseen, jotta saisin ensimmäisen vaiheen eläytymistarinan tuottamalle aineistolle lisäsyvyyttä. Kasvokkain toteutetun haastattelun sijaan tein kyselyn, joka koostuu avoimista kysymyksistä. Tämä siksi, että aiheen ollessa arkaluontoinen, on vastaajien helpompi kirjoittaa aiheesta ajatuksen kanssa, kuin kohdata haastattelijaa. Ajatusta tukee myös päiväkodin työntekijöiden vaitiolovelvollisuus (Opetushallitus, 2016) sekä eläytymismenetelmän vastauksissa esille nousseet ajatukset vastaamisen helppoudesta.

Kyselylomake vaatii huolellista työstämistä ja vaatii siten tutkijalta runsasta tietoa ja taitoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009). Kyselytutkimuksen yhtenä etuna on laajan tutkimusaineiston saaminen, sillä kyselyn avulla saavutetaan usein monia ihmisiä. Kysely antaa tutkijalle myös mahdollisuuden kysyä useita asioita (Hirsjärvi ym., 2009). Kyselylomake sisälsi 10 tarkoin valittua ja hiottua avointa kysymystä taustatietokysymysten lisäksi. Taustatiedoilla kartoitin opiskelutaustan, iän, työskentelyajan sekä sukupuolen. Taustatietokysymykset olivat samat myös kirjoitelmapyyntöissä. Kyselylomakkeen kysymyksiksi muotoutuivat (liite 4):

- 1. Oletko miettinyt lastensuojeluilmoituksen tekemistä tai tehnyt lastensuojeluilmoitusta?*
- 2. Jos olet, niin teitkö sen myöhemmin vai jätitkö tekemättä?*
- 3. Mitkä tekijät ja asiat saivat sinut tekemään lastensuojeluilmoituksen tai miksi jätit ilmoituksen tekemättä?*

4. *Millaista syistä mielestäsi lastensuojeluilmoitus tulee tehdä?*
5. *Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen?*
6. *Millaista tietoa ja tukea kaipaat lastensuojeluilmoituksen tekemiseen?*
7. *Tiedätkö mitä lastensuojeluilmoituksen tekemisestä seuraa? Kuvaile muutamalla sanalla prosessia.*
8. *Kuvaile asioita, jotka herättävät huolesi lapsesta päiväkodissa.*
9. *Mistä koet saavasi apua huolta herättävän lapsen tukemiseen?*
10. *Muita ajatuksia aiheeseen liittyen.*

Kyselymenetelmää pidetään tehokkaana aineistonkeruumenetelmänä, koska se vähentää tutkijan työmäärää suhteessa haastatteluun (Hirsjärvi ym., 2009). Kyselytutkimuksen heikkoutena nähdään vastausten mahdollinen pinnallisuus sekä epävarmuus vastaajan suhtautumisesta tutkimukseen (Hirsjärvi ym., 2009). Tutkimuksessa osa vastaajista on vastannut todella syvällisesti ja vastauksista huokuu vastaukseen paneutuminen. Osa vastauksista on lyhyempiä ja sen myötä hivenen pinnallisempia. Koen silti, että 10 kysymyksen myötä jokainen vastaus on ajatuksella annettu. Vastaajien mielenkiinto tutkimusaiheeseeni nousee erityisesti esille kysymyksessä 10, jossa annoin mahdollisuuden kertoa aiheeseen liittyvistä muista ajatuksista.

3.3 Aineiston analyysimenetelmät

Muistiinpanot luettua voidaan todeta, että analysointi on edennyt täysin samalla lailla sekä kirjoitelmapyyntöni että kyselylomakkeen tuottaman aineiston kanssa. Aineiston analyysi on toteutettu molempien aineistojen kohdalla aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä, induktiivisena analyysinä. Sisällönanalyysi on luonnollinen tapa analysoida laadullista tutkimusta, sillä lähes kaikki tavat analysoida pohjautuvat jollain tasolla sisällönanalyysiin (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Sisällönanalyysiä tehdessä tulee muistaa, että sillä saadaan kerättyä aineisto muotoon, johon pohjautuen tulee tehdä johtopäätökset. Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin päädyin siksi, että taustalla ei ole mitään kantavaa teoriaa, joka voisi toimia tutkimukseni taustalla. Toisin sanoen pyrin luomaan teoreettisen kokonaisuuden, jossa olen valinnut analyysiyksiköt keräämästäni aineistosta (Tuomi & Sarajärvi, 2009).

Laadulliselle sisällönanalyysille on ominaista, että se vähentää aineiston määrää, on systemaattinen ja joustava (Schreier, 2014). Toisin kuin muut kvalitatiiviset tietojen analysointimenetelmät, jotka avaavat ja toisinaan lisäävät tietoa, laadullinen sisällönanalyysi vähentää aineiston määrää. Se vaatii tutkijaa keskittymään valittuihin merkityksen näkökohtiin eli niihin, jotka

liittyvät tutkimuskokonaisuuteen. Luokittelu poistaa konkreettista tietoa, mutta lisää kattavan luokan, joka sisältää nämä aiemmat konkreettiset kuvaukset. Toinen keskeinen piirre laadulliselle sisällönanalyysille on systemaattisuus. Systemaattisuus toteutuu muun muassa aineiston kaikkien osien tutkinnassa, joilla on merkitystä tutkimuskysymykseen. Näin menetelmä estää vaaran katsoa aineistoa vain oletusten ja odotusten kautta. Kolmas keskeinen piirre laadulliselle sisällönanalyysille on sen joustavuus. Joustavuus tässä yhteydessä tarkoittaa koodauskehityksen sovittamista aineistoon jota tutkitaan (Schreier, 2014). Edellä mainittujen piirteiden lisäksi sisällönanalyysin on tarkoitus olla objektiivinen (Margolis & Zunjarwad, 2018). Aineistoa tulee tarkastella yksityiskohtaisesti ja huolellisesti (Krippendorff, 2004; Lichtman, 2013). Aineiston sisällönanalyysi rakentuu käsitteiden yhdistämisestä (Krippendorff, 2004; Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tavoitteena on saada vastaus tutkimuskysymyksiin. Aineistoa käsitellään tulkinnan ja päättelyn varassa, päämääränä tutkittavan aiheen käsitteellisempi ymmärrys (Krippendorff, 2004; Tuomi & Sarajärvi, 2009).

Tutkimusprosessin hallitsemista auttaa huolellinen perehtyminen analyysin eri vaiheisiin (Miles, Huberman & Saldaña, 2014). Aineiston induktiivinen analyysi voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen, joista ensimmäisessä aineisto pelkistetään (Miles & Huberman, 1994). Toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään ja kolmannessa vaiheessa luodaan teoreettiset käsitteet. Alla luettelo, jota hyödynsin analyysiä tehdessä (Lainattu Miles & Huberman, 1994):

1. Kirjoitelmien lukeminen ja sisältöön perehtyminen
2. Pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja alleviivaaminen
3. Pelkistettyjen ilmausten listaaminen
4. Samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen pelkistetyistä ilmauksista
5. Pelkistettyjen ilmauksien yhdistäminen ja alaluokkien muodostaminen
6. Alaluokkien yhdistäminen ja yläluokkien muodostaminen niistä
7. Yläluokkien yhdistäminen ja kokoavan käsitteen muodostaminen

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ne tekijät, jotka herättävät varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin huolen siinä määrin, että hän on valmis tekemään lastensuojeluilmoituksen. Lisäksi työssä tarkastellaan, poikkeavatko nämä lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijät toisistaan varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä. Näiden pohjalta työn tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat:

”Mitkä ovat lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijät, joiden perusteella varhaiskasvatuksen opettaja ja sosionomi ovat valmiita tekemään lastensuojeluilmoituksen?”

”Miten lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijät poikkeavat toisistaan varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä?”

4.2 Aineiston hankinta

4.2.1 Eläytymismenetelmä

Eläytymismenetelmään pyysin kymmentä henkilöä vastaamaan tarinaan, joista viisi vastasi myöntävästi. Lähetin heille pyynnön helmikuun 2019 lopussa sähköpostitse ja annoin vastausaikaan pari viikkoa. Sain yhden vastauksen ajallaan, jonka jälkeen lähetin vielä muistutuspyynnön toivoen vastausta mahdollisimman pian. Tämän jälkeen kirjoitelmapyyntöön vastasi vielä kaksi henkilöä. Yhteensä sain siis kolme vastausta. Eläytymismenetelmän hyvä puoli on, että siihen ei tarvita valtavan suurta vastaajamäärää ollakseen validi. 10–20 vastausta tarinaa kohti on ajatus, jota sovelletaan eläytymismenetelmässä (Eskola, 1998). Sillä pystytään saavuttamaan se teoreettinen peruskuvio, joka kyseisellä tarinalla on mahdollista saavuttaa (Eskola, 1998).

Vastaajat ovat iältään 26–34 -vuotiaita. He ovat kaikki naisia ja ammatiltaan varhaiskasvatuksen opettajia. Opintotausta on kaikilla sama: yliopisto, kasvatustieteen kandidaatti, erityisesti varhaiskasvatus. Nämä kolme vastaajaa ovat työskennelleet varhaiskasvatuksen opettajina yhdestä vuodesta 11 vuoteen. Työvuosien keskiarvo on 5,6 vuotta. Olin toivonut saavani vastaukset myös kahdelta varhaiskasvatuksen sosionomilta, mutta valitettavasti he jättivät vastaamatta.

Olen ottanut tuloksissa huomioon, että vastaajat eläytymistarinassa ovat pelkästään varhaiskasvatuksen opettajia.

4.2.2 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksen kanssa lähestyin vastaajia erilailla kuin eläytymismenetelmän kanssa. Laitoin kyselyn Facebookin Varhaiskasvatuksen opettajat ryhmään tammikuun lopulla (23.1.20 aamupäivällä puoli 11 jälkeen). Kysely lisättiin varhaiskasvatuksen sosionomit ryhmään myöhemmin samana päivänä (noin klo 19:00). Tässä vaiheessa en tarkastanut vastausten määrää vaan oletin, että sosionomien vastauksia saadakseni tarpeeksi on kysely hyvä lisätä myös heidän omaan ryhmään. Aineistoa tuli vuorokaudessa 95 vastausta. Vastauksista 85 kpl tuli kyselyn julkaisupäivänä. Suurin osa vastauksista oli tullut sen jälkeen, kun kysely lisättiin Facebookin Varhaiskasvatuksen sosionomit ryhmään. Tämä näkyy myös siinä, että AMK taustaisia (sosionomi) vastaajia oli 61, yliopistotaustaisia (sekä kasvatustieteen kandidaatti että maisteri) vastaajia puolestaan 20. Tämän lisäksi muilla opiskelutaustoilla olevia vastaajia oli 14 kpl. Aloitin rajauksen ammattinimikkeiden perusteella. Rajasin pois hoitajat, varhaiserityisopettajat, johtajat, sosiaaliohjaajat sekä opiskelijat. Valmistumisvuodeksi rajasin 2019, eli sitä myöhemmät valmistumiset luokittelen edelleen opiskelijoiksi, vaikka he olisivatkin samaan aikaan työelämässä. Näin ollen vastaajiksi jäivät vain varhaiskasvatuksen opettajat ja sosionomit, jotka ovat oletettavasti työelämässä. Tämän rajauksen jälkeen vastauksia oli edelleen paljon, 84 kpl. Heistä 55 vastaajaa oli sosionomeja, 19 kasvatustieteen kandidaatteja tai maistereita ja 10 muita.

Kokeilin rajausta vielä tavalla, jossa edellisten rajausten lisäksi rajaava tekijä on kellon aika. Kellon ajaksi valitsin ajan, jolloin kysely lisättiin Facebookin Varhaiskasvatuksen sosionomit ryhmään (kello 19:00). Vastanneilla on kestänyt vastauksien tekemiseen keskimäärin 15 minuuttia, eli on hyvin epätodennäköistä, että kukaan Facebookin Varhaiskasvatuksen sosionomit ryhmästä on kerennyt jättämään vastausta ennen kello 19:00. Tämän rajauksen myötä analysoitavia vastauksia jäi 30 kpl, joista 13 on sosionomeja, 13 kasvatustieteen kandidaatteja, kaksi kasvatustieteen maisteria, yksi sosiaalikasvattaja ja yksi kasvatustieteen maisteri, erityispedagogiikka. Vastaajat ovat iältään 23–55 vuotiaita, joista 47 % on 26–30 -vuotiaita. Iän painottuminen 26–30 -vuotiaisiin näkyy myös valmistumisvuosissa. Vastaajat ovat valmistuneet vuosina 1991–2019 ja suurin osa vastaajista on vuosina 2015–2019 valmistuneita. Vastaajat ovat

olleet työelämässä yhdestä vuodesta yli 20 vuoteen. Työvuodet painottuvat 1–3 työvuoteen, joka näkyy vastaajien työvuosien keskiarvossa (6,6 vuotta).

Tästä eteenpäin käytän opiskelutaustaltaan kasvatustieteen kandidaattien tai maisterien kohdalla termiä opettajat, sillä he ovat valmistuneet yliopistosta varhaiskasvatuksen opettajiksi. Sosionomiksi valmistuneille luonteva termi on sosionomi. Ja loput sijoittuvat ryhmään muut. Opettajien keski-ikä vastaajissa on 31 vuotta, sosionomien 33 vuotta ja muiden 42 vuotta. Lopujen lopuksi aineistoni koostuu 30 kyselylomakkeeseen ja kolmesta eläytymismenetelmään vastanneesta henkilöstä. Kaikkien vastaajien keski-ikä on 32,4 vuotta.

4.3 Aineiston analyysi

Luin molemmat aineistot läpi moneen kertaan. Aineiston läpilukeminen on tärkeää kokonaiskuvan saamisen kannalta (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Ensin luin aineistoa läpi kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen jaoin aineiston opintotaustan perusteella kolmeen osaan: sosionomit, opettajat sekä muut. Jako tapahtui vain kyselyaineistoon vastanneiden kanssa, sillä kirjoitelmapyyntöni aineistossa kaikki vastaajat olivat opettajia. Jatkoin aineiston lukua ryhmittäin. Aineisto alkoi selkeytyä mielessäni ja pystyin todeta, että olin perehtynyt aineistoon huolella. Aineiston huolellinen läpi luku auttaa myöhemmässä analysointivaiheessa (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Kävin aineistoa läpi kysymyksittäin, samalla esille nostaen kohdat, jotka liittyivät lastensuojellisen huolen heräämiseen. Korostin eri aihealueita, jotka nousivat vastauksista esille, eriväreillä. Tämä tapa helpotti eteenpäin työskentelyä seuraavassa vaiheessa.

Seuraavaa vaihetta, pelkistämistä eli redusointia, Tuomi ja Sarajärvi (2009) kuvaavat epäolennaisen karsimisena eli tutkimuksesta karsitaan kaikki epäolennainen pois. Tämä tapahtuu joko asioiden tiivistämällä tai osiin pilkkomisena. Litterointi ja koodaaminen ovat pelkistämisen muotoja, joissa tutkimustehtävä ohjaa pelkistämistä. Tutkimustehtävän kysymyksillä ilmaisuja voidaan etsiä alleviivaamalla ne ilmaisut, jotka kuvaavat tutkimustehtävää. Tämän jälkeen alleviivatut ilmaukset voidaan listata erilliselle alustalle (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Sain listattua ja pelkistettyä esiinnousseet aihealueet ja lauseet. Alla olevassa taulukossa (taulukko 1) on esimerkki pelkistämisestä.

Taulukko 1: Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
”Esim. (erityisesti toistuva) väkivaltainen kotileikke tai nukkeleikki on yksi tekijä, joka herättää huolta.”	Väkivaltaiset leikit
”Lapsi puhuu päiväkodissa kuinka vanhemmat ovat väsyneitä kotona/itkevät koko ajan ja lapsi toimii lohduttajana.”	Lapsen puhe väsyneistä, itkuisista vanhemmista
”Heti tehdään jos epäillään väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä lasta kohtaan.”	Väkivalta, seksuaalinen hyväksikäyttö
”Perhe voi huonosti ja se vaikutti negatiivisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen.”	Perheen huonovointisuus
”Millan käyttäytyminen toisia lapsia kohtaan, hänen olemus.”	Lapsen käyttäytyminen toisia lapsia kohtaan
	Lapsen olemus

Koska olin yliviivannut aiheita eriväreillä, pystyin jo listausvaiheessa yhdistelemään samankaltaiset ilmaukset lähelle toisiaan, eli ryhmittelemään ilmaukset. Ryhmittelystä käytetään myös termiä klusterointi (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Ryhmittelyssä aineiston koodatuista alkuperäisilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavuuksia. Samankaltaiset ilmaisut ja käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään, jonka jälkeen niistä muodostetaan alaluokka. Luokka nimetään sisällölle tyypillisellä käsitteellä. Tämä vaihe luo pohjan tutkimuksen perusrakenteelle sekä antaa alustavia kuvauksia ilmiöstä jota tutkitaan (Tuomi & Sarajärvi, 2009).

Taulokko 2: Esimerkki aineiston ryhmittelystä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Poikkeavat leikit	Poikkeavat leikit
Tilanteiden läpi leikkiminen	
Pimeässä leikkiminen	
Väkivaltaiset leikit	Väkivaltaiset leikit
Lapsen käyttäytyminen toisia lapsia kohtaan	Lapsen käyttäytyminen

Alaluokkien synty oli suhteellisen vaivatonta, koska ryhmittely oli jäsentynyt helposti ja nopeasti. Taulukossa kaksi (2) on esimerkki ryhmittelystä sekä alaluokkien muodostumisesta. Tämän jälkeen muodostin yläluokat, yhdistämällä ne alaluokat toisiinsa, joiden teemat olivat samat keskenään. Yläluokkien yhdistäminen tuottaa pääluokat, joiden ryhmittelyä kuvataan yhdistävänä luokkana (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Ryhmittelyä seuraa käsitteiden luominen, abstrahointi. Tässä vaiheessa erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, jonka perusteella teoreettinen käsitteistö luodaan. Ryhmittelyä voidaan pitää osana käsitteellistämistä, sillä luokkien ryhmittely lopetetaan vasta, kun aineiston sisältö ei anna ryhmittelylle mahdollisuutta

(Tuomi & Sarajärvi, 2009). Alla olevassa taulukossa (taulukko 3) näkyy esimerkki käsitteellistämistä.

Taulukko 3. Esimerkki aineiston käsitteellistämisestä

Alaluokka	Yläluokka
Poikkeavat leikit	Leikki
Väkivaltaiset leikit	
Lapsen käyttäytyminen	Lapsen olemus
Lapsen olemus	

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusprosessi on yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittari (Eskola & Suoranta, 2008). Laadullisessa tutkimuksessa ei suositeta käsitteitä validiteetti ja reliabiliteetti käyttöä, kun puhutaan tutkimuksen luotettavuudesta (Miles & Huberman, 1994; Tuomi & Sarajärvi, 2009). Sen sijaan tutkimusta tulee arvioida kokonaisuutena, jolloin painotus on sisäisessä johdonmukaisuudessa (Tuomi & Sarajärvi, 2009). On myös otettava huomioon, että tutkimuksen eettisyys jakautuu kahtia. Eettisiin ratkaisuihin vaikuttavat tutkimuksen tulokset, mutta toisaalta myös eettiset kannat saattavat vaikuttaa tutkimuksellisiin ratkaisuihin (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Luotettavuutta lisää tarkka kuvailu tutkimuksen kulun jokaisessa vaiheessa (Hirsjärvi ym., 2009). Joten voidaan ajatella, että yksi isoin mittari laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden kannalta on tutkija itse (Eskola & Suoranta, 2008).

Yhtenä kyselytutkimuksen heikkoutena pidetään aineiston pinnalliseksi jäämisen mahdollisuutta (Hirsjärvi ym., 2009). Kyselytutkimusta tehdessä tulee ottaa huomioon vastaajan suhtautuminen tutkimukseen sekä huolellisuus ja rehellisyys vastausten takana. Myös olosuhteet aineiston tuottohetkestä on hyvä tuoda julki. Kyselytutkimuksessa tulee huomioida, että vastaajat saattavat väärinymmärtää kysymykset. Tutkija ei voi myöskään olla varma siitä, että vastaajat ovat selvillä tutkimusaiheesta. Näin ollen tutkija ei voi olettaa, että vastaajat olisivat vastanneet kysymyksiin huolellisesti ja rehellisesti. On myös mahdollista, että tutkija väärinymmärtää vastaukset (Hirsjärvi ym., 2009). Eläytymismenettelmissä tulee erityisesti ottaa huomioon kehyskertomuksen toimivuus (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009).

Rajasin aiheen selkeästi, jotta tutkimus ei lähtisi rönsyilemään liian laajasti. Tutkimusta tehdessä tutkijan rooli on merkittävä. Pyrin tekemään ratkaisut avoimesti ja monesta näkökulmasta

katsottuna, jotta objektiivisuus tutkimukseen säilyisi parhaalla mahdollisella tavalla. Täydellinen objektiivisuus edellyttäisi sitä, että tutkija katsoisi tutkimuskohdetta ja -ilmiötä ulkoapäin, ikään kuin sivusta seuraajan roolissa (Eskola & Suoranta, 2008). Tätä ei pidetä mahdollisena, sillä ihminen ei pysty irtaantumaan itsestään ja sulkea pois omaa ajatteluaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009). Luotettavuuden kannalta riittävää on, että tutkija on pyrkinyt tiedostamaan oman toiminnan merkitykset ja siten tehnyt parhaansa estääkseen niiden vaikutuksen tutkimukseen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009).

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt ovat ajan tasalla tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Myös vastaajien henkilökohtainen kokemus tutkittavasta ilmiöstä lisää tutkittavan aiheen luotettavuutta. Luotettavuuden parantamista pohdittaessa, yksi keskeisimmistä asioista laadullisessa tutkimuksessa on riittävä aika. Tutkijalla tulee siis olla riittävästi aikaa toteuttaa tutkimuksensa (Tuomi & Sarajärvi, 2009).

Tutkimuksessa olen huomioinut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ([TENK], 2012) määrittämät hyvät tieteelliset käytänteet. Tieteellisen tutkimuksen tulee muun muassa olla rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti toteutettua. Tarkkuutta tarvitaan tutkimustyön lisäksi tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa. Tutkimuksessa tulee soveltaa tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä toimintatapoja. Muiden tutkijoiden työtä tulee kunnioittaa asianmukaisesti (TENK, 2012). Tutkimuksen tekijällä on vastuu hyvän tieteellisen käytännön sekä rehellisyyden ja vilpittömyyden noudattamisesta (Tuomi & Sarajärvi, 2009).

Facebookiin tai yleensä internetin välityksellä toteutettu kysely ei takaa varmuutta, että vastaajat todella ovat varhaiskasvatuksen ammattilaisia. On hyvin mahdollista, että joukossa on niin kutsuttuja huijareita. Ryhmään, jonka kautta kyselyn jaoin, ei kuitenkaan oteta ketä tahansa, vaan ryhmä on suljettu ja sinne on seula, jonka läpi jäsenet hyväksytään. Jäsen voi olla opistalustaltaan mitä vain, kunhan hän työskentelee varhaiskasvatuksen opettajana. Tämä pienentää huijareiden riskiä, mutta ei poista mahdollisuutta. On myös huomioitava, että vastaajat ovat saattaneet vastata epätodenmukaisesti, kiireessä tai ymmärtäneet kysymykset väärin. Kysymyasetteluun käytin aikaa ja ne ovat johdettu kevään 2019 pilottitutkimuksesta. Pilottitutkimuksessa ei epävarmuutta vastaajien henkilöllisyydestä ole, sillä se tehtiin sähköpostikyselynä. Kaikki vastaajat ovat vastanneet tutkimukseen yksityishenkilöinä, joten minun ei ole tarvinnut hakea erikseen tutkimuslupaa kunnilta.

Varhaiskasvatuksen opettajan Facebook-ryhmän koko on suuri (noin 9770 jäsentä). Otoskoko (30 kpl) suhteutettuna jäsenmäärään otos jää pieneksi. Huomioidessa laadullisen tutkimuksen

tavoite ymmärtää ilmiötä tutkittavien näkökulmasta yleistyksen sijaan (Tuomi & Sarajärvi, 2009) sekä pilottitutkimuksen tuoma otoslisä (kolme vastaajaa), on otoskoko tutkimukseni kannalta riittävä. Tutkimukseni luotettavuutta ja eettisyyttä lisää kattava taustatieto tutkimuksestani eläytymismenetelmän ja kyselylomakkeen yhteydessä saatekirjeen muodossa (liite 1 & 2) sekä vastaajien vapaaehtoisuus (Eskola & Suoranta, 2008). Tutkimuksessa vastaukset ovat käsitelty anonyymisti, eikä vastausten perusteella voi tunnistaa vastaajia (Eskola & Suoranta, 2008).

Tutkielman lähdekirjallisuus painottuu 2010-luvulle. Tutkielmassa on käytetty myös neljää vanhempaa kuin 2000-luvun lähdettä. Vanhin näistä on Allardtin (1976) perusteos Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Tämän lisäksi eläytymismenetelmään ja analysointimenetelmään on hyödynnetty vanhempia perusteoksia: Eskola (1997) sekä Miles ja Huberman (1994). Myös vuoden 1989 YK: yleissopimus lapsen oikeuksista (Suomen UNISEF) on merkityksellinen työn kannalta. Noin kolmasosa lähteistä on ulkomaisia. Suomalaisten lähteiden painotus johtuu työn luonteesta.

5 Tutkimustulokset

Tutkimustulosten analysoinnin jälkeen tulokset selitetään ja tulkitaan auki raporttoimalla (Hirsjärvi ym., 2009; Miles ym., 2014). Olennaista tulosten tulkinnassa on keskittyä vastaamaan tutkimuskysymyksiin (Hirsjärvi ym., 2009). Ja ennen tulosten kirjaamista onkin hyvä tarkistaa, että tutkimuskysymyksiin on saatu vastaus. Apuna voidaan käyttää taulukoita tai kuvioita havainnollistamaan tuloksia. Tämä auttaa lukijaa saamaan nopeasti kuvan tuloksista (Hirsjärvi ym., 2009). Tulososan raportoinnista on monia näkemyksiä riippuen alasta (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tulokset voidaan raportoida sellaisenaan ilman pohdintaa, jolloin vasta pohdinnassa esitetään tulokset yhdistettynä aiemmin tiedettyyn. Tämä tapa juontaa juurensa määrällisen tutkimuksen käytänteistä. Toinen vaihtoehto on esittää tutkimustulokset yhdessä aiemmin tiedetyn kanssa, jolloin pohdinta nivoutuu tutkimustuloksiin keskustellen. Kolmas tapa on hyvä tiedostaa, sillä raportin kirjoittajan on hyvä pitää sama kirjoitustyyli koko raportin ajan (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Laadullisen tutkimuksen raportoinnissa kirjoittamisen tyylilliset vaikeudet voivat näkyä arkipuheen sijoittamisessa tieteellisen tekstin sekaan (Alasuutari, 2011). Tässä tutkielmassa on käytetty ensin mainittua tapaa.

Käsittelin aineistoa kolmessa osassa: sosionomit, opettajat ja muut. Yhteisenä tekijänä jokaiselle ryhmälle ovat kokoavat käsitteet, jotka jakautuvat kahteen kategoriaan: sisäisiin ja ulkoiisiin huolta herättäviin tekijöihin. Jaottelu on haastava, sillä useamman voisi laittaa molempiin kategorioihin. Esimerkiksi leikit yhtenä huolta herättävänä tekijänä tulee lapsesta itsestään, mutta se yleensä kertoo jostakin ulkoisesta tapahtumasta, jota lapsi käsittelee leikkimällä (Helenius & Lummelahti, 2013). Sisäiset tekijät ovat lapsesta itsestään tulevia, kuten edellä mainittu leikki. Leikki on tässä tutkimuksessa rajattu lapsesta itsestä syntyvään huoleen, koska lapsi tuottaa leikin itse. Ulkoiset tekijät ovat puolestaan lapsen ulkopuolelta tulevia asioita, esimerkiksi huoltajat. Ulkoisen tekijän rajaaminen oli helpompaa, sillä ne ovat asioita, joihin lapsi ei voi itse vaikuttaa.

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset. Tutkimustulokset on jaettu alalukuihin tutkimuskysymyksittäin. Näin tulosten tulkitseminen selkeytyy. Vastaajajoukot on jaoteltu opintotaustan perusteella. Vastaajista käytän numerointia ja terminä käytän heidän opiskelutaustansa eli opettaja ja sosionomi. Mikäli opiskelutausta on jokin muu, käytän heille termiä vastaaja, esimerkiksi opettaja 1, sosionomi 2 ja vastaaja 3.

5.1 Lastensuojelullisen huolen herääminen

5.1.1 Varhaiskasvatuksen opettajat

Eläytymistarina oli kärjistetty ja tarinan muokkausvaiheessa mietin moneen otteeseen, voiko tarina olla ”niin raju”. Luotin lopulta omaan intuitiooni ja mielipiteeseen tarinan todenmukaisuudesta. Ajatusta tukee vastaajien mielipiteet tarinaan vastaamisen helppoudesta. Muun muassa opettaja 1 kirjoitti: *”Tarina voisi hyvin olla totta ja olen kokenut vastaavanlaisia kokemuksia työssäni, joten tähän oli helppo eläytyä.”* Myös opettaja 2 ja 3 kommentoivat vastaamisen ja eläytymisen helppoutta saman tyyllisin sanoin. Opettaja 3 oli opettaja 1:n tavoin ollut kehystarinan kaltaisessa tilanteessa itse, ja sen vuoksi eläytyminen oli ollut helppoa. Opettaja 2 taas osasi kuvitella tilanteen täysin mahdolliseksi ja siksi hän piti eläytymistä tarinaan helppona.

Analyysin perusteella voidaan todeta, että huolta herättäviä tekijöitä ovat lapsen olemus, päivän pituus, perhe- ja kotiolot sekä äidin olemus. Opettaja 3 painotti vielä kirjoitelmassaan, että nimenomaan kokonaisuus edellä mainituista asioista herättää huolta, joten siksi se on nostettu yhdeksi huolta herättäväksi tekijäksi.

”Huolen herättää ennen kaikkea tämä kokonaisuus: millaisen vaikutelman äiti itsestään antaa, perheolot, miten lapsi käyttäytyy ja lapsen pitkät päivät.”

Lapsen olemus pitää sisällään lapsen käyttäytymisen ja olemuksen. Olemuksella opettajat tarkoittavat väsymystä, nuutuneisuutta, poissaolevuutta, itkuisuutta ja hermostuneisuutta. Lapsen käyttäytymisellä opettajat viittaavat nimenomaan tarinan lapsen väkivaltaiseen käyttäytymiseen toisia lapsia kohtaan.

”Millan käyttäytyminen toisia lapsia kohtaan, hänen olemus.”

Päivän pituudella tässä tutkimuksessa tarkoitettiin nimenomaan pitkää päivää, jolloin lapsi viettää päiväkodissa normaalia pidempiä päiviä. Se mikä on normaalipituinen päivä, on tulkinnallista. Tässä tutkimuksessa oletetaan, että normaalipituinen päivä on virka-ajan pituinen eli noin kahdeksan tuntia (Valtiovarainministeriö, 2020). Perhe- ja kotiolot pitää sisällään yleensä perhe- ja kotiolojen lisäksi vanhempien tilanteen kokonaisvaltaisesti. Tämä näkyi vastauksissa vanhempien tilanteen, kotiolojen ja perheolojen esille nostamisena.

Yksi huolta herättävä tekijä on äidin olemus, joka nousi vastauksissa vahvasti esille. Käsite äidin olemus pitää sisällään äidin käyttäytymisen, jaksamisen, välinpitämättömyyden ja yleisvaikutelman. Painotus nimenomaan äidissä huoltajien tai isän sijaa johtuneen siitä, että kehystarinassa nimenomaan äiti toi Millan hoitoon ja hänestä näkyi merkkejä, jotka herättivät vastauksissa huolta. Voidaan olettaa, että yhtä lailla isä tai muu huoltaja herättäisi huolta opettajissa. Nykypäivänä otetaan huomioon, että on paljon lapsia, joilla ei ole vanhempia, vaan kyseessä on huoltaja, joka lapsen tuo päiväkotiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 ottaa tämän huomioon käyttämällä käsitettä huoltaja vanhemman sijaan (Opetushallitus, 2018). Käsitteellä tarkoitetaan sekä vanhempaa että muuta huoltajaa (Opetushallitus, 2018). Näin ollen oletetaan, että äidin olemuksella voidaan yhtä hyvin tarkoittaa huoltajan olemusta. Alla olevassa taulukossa (taulukko 4) kuvaan eläytymismenetelmällä syntyneet alaluokat, yläluokat ja kokoavat käsitteet.

Taulukko 4. Eläytymismenetelmän alaluokat, yläluokat ja kokoava käsite

Alaluokka	Yläluokka	Kokoava käsite
Lapsen käyttäytyminen	Lapsen olemus	Huolta herättävät tekijät
Lapsen olemus		
Lapsen päivän pituus	Päivän pituus	
Perhe- ja kotiolot	Perhe- ja kotiolot	
Vanhempien tilanne		
Äidin käytös	Äidin olemus	
Äidin jaksaminen		
Äidin välinpitämättömyys		
Äidin yleisvaikutelma		
Kokonaisuus herättää huolta	Kokonaisuus huolenherättäjänä	
Huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa	Huolen puheeksi ottaminen	Vertaistuki
Tiimin, johtajan ja veon kanssa puhuminen	Monialainen yhteistyö	
Moniammatillinen työyhteisö		

Toiseksi kokoavaksi käsitteeksi syntyi vertaistuki. Aihe nousi esille tutkimuskysymyksen ulkopuolelta. Nostan sen esille, koska se liittyy vahvasti huolen heräämiseen ja siihen, miten varhaiskasvatuksen opettaja toimii huolen herättyä. Tämä kokoava käsite, vertaistuki, pitää sisällään konkreettista toimintaa siitä, miten vastanneet opettajat toimisivat kehystarinan mukaisessa tilanteessa. Vertaistuen alatekijöiksi muodostuivat huolen puheeksi ottaminen ja monialainen yhteistyö. Monialaisesta yhteistyöstä puhutaan Varhaiskasvatussuunnitelman perus-

teet 2018 asiakirjassa, jossa mainitaan muun muassa sosiaalipalveluiden toimijat yhdeksi yhteistyökumppaniksi (Opetushallitus, 2018). Moniammatillinen yhteistyö nousi vastaajien keskuudessa esille omien keinojen vähyydessä ja realistisuudessa sen suhteen, ettei opettajan työtä tehdä yksin, tukea saa tarvittaessa. Samassa yhteydessä nousi esille oman tiimin, päiväkodin johtajan ja varhaiserityisopettajan tuki.

”Oman keinot todellisuudessa vähäiset, mutta onneksi tätä työtä ei tehdä yksin ja aina saa tukea moniammatillisessa työyhteisössä.”

Edellä mainittu tiimin, johtajan ja veon kanssa puhuminen nousi esille myös huolen puheeksi ottamisen yhteydessä. Tämän lisäksi huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa nousi vastauksissa esille. Opettajat kirjoittivat, kuinka yrittäisivät tilanteen salliessa jutella vanhempien kanssa ja koittaa tehdä yhdessä heidän kanssaan yhteydenoton sosiaalihuoltoon tuen arvioimiseksi. Juttelu tapahtuisi haku- ja tuontitilanteissa vastausten perusteella. Hankalammissa tapauksissa, jolloin vanhemmat eivät halua tehdä yhteistyötä opettajan kanssa, vastaajat nostavat esille tiimin, johtajan ja veon.

”Juttelin asiasta tiimin kanssa sekä päiväkodin johtajan kanssa. Lisäksi pyytäisin apua varhaiserityisopettajalta.”

Kevään 2019 pilottitutkimuksen tuloksena voidaan pitää, että varhaiskasvatuksen opettajien lastensuojelullisen huolen lapsesta herättää kokonaisuus, joka pohjautuu lapsen olemukseen, päiväkotipäivän pituuteen, perhe- ja kotioloihin sekä vanhemman tai huoltajan olemukseen. Totean myös, että varhaiskasvatuksen opettajille on tärkeää saada vertaistukea sosiaalitoimistolle ilmoitusta tehdessä. Vaikka eläytyminen oli kaikkien vastaajien mielestä helppoa, yksi vastaajista nosti esille, että vastaaminen oli haastavaa sanoittamisen vaikeuden takia. Hän mietti, saiko kirjoitelmassa sanottua kaiken sen, miten toimisi kehystarinan tapaisessa tilanteessa. Tämä tukee ajatusta lisäaineiston hankinnan tarpeesta.

Tutkimusaineistoa syvennettiin kyselytutkimuksella. Varhaiskasvatuksen opettajat jakavat huolta herättävät asiat kahteen kategoriaan, lapsesta itsestään tulevat tekijät sekä lapsen ulkopuolelta tulevat huolen aiheet. Niin sanottuja sisäisiä huolta herättäviä tekijöitä ovat leikki, huolestuttava puhe, lapsen käyttäytyminen, väkivalta, vuorovaikutustaidot, kasvu ja kehitys sekä hyvinvointi. Ulkoisia tekijöitä ovat väkivalta, varusteet, poissaolot, huoltajat, kotiolot, laiminlyönti ja hygienia. Väkivalta sijoittuu sekä sisältä kumpuavaan että ulkoa päin tulevaan huolen

heräämiseen, sillä sen alakäsitteet jakautuvat lapsen omaan aggressiivisuuteen ja fyysisen väkivallan jälkiin sekä seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Kahdella jälkimmäisellä vastaajat tarkoittavat nimenomaan perheväkivaltaan liittyviä jälkiä, kuten mustelmat ja ruhjeet. Alla olevassa taulukossa (taulukko 5) näkyy opettajien vastauksista nousseista käsitteistä ala- ja yläluokat sekä kokoavat käsitteet.

Taulukko 5. Varhaiskasvatuksen opettajien kyselyn alaluokat, yläluokat ja kokoava käsite

Alaluokka	Yläluokka	Kokoava käsite
Poikkeavat leikit	Leikki	Sisäisen huolen heräämisen tekijät
Väkivaltaiset leikit		
Huolestuttava puhe	Huolestuttava puhe	
Puheet kotona satuttamisesta		
Puheet kotiloista		
Seksuaalisävyinen puhe		
Puheet väkivallasta		
Yhtäkkinen olemuksen muuttuminen	Lapsen käyttäytyminen	
Muuttunut käyttäytyminen		
Aggressiivisuus	Väkivalta	
Vuorovaikutustaidot	Vuorovaikutustaidot	
Tekemättömyys		
Tunnetaidot	Kasvu ja kehitys	
Nälkäisyys		
Kasvu ja kehitys		
Lapsen hyvinvointi	Hyvinvointi	
Fyysisen väkivallan jäljet	Väkivalta	Ulkoisen huolen heräämisen tekijät
Seksuaalinen hyväksikäyttö		
Vaatteet	Varusteet	
Varusteiden puute		
Selittämättömät poissaolot	Poissaolot	
Huoltajan jaksaminen	Huoltajat	
Huoltajan olemus		
Huoltajan käyttäytyminen		
Huoli kotiloista	Kotiolot	
Lapsen terveys		
Lapsen turvallisuus		
Lapsen laiminlyönti	Laiminlyönti	
Likaiset vaatteet	Hygienia	
Hygienia		
Likaisuus		

Leikeillä varhaiskasvatuksen opettajat tarkoittavat poikkeavia ja väkivaltaisia leikkejä. Lasten leikit ovat usein asioiden läpikäymistä, ympäröivän maailman omaksuntaa, jäljittelyä ja havainnoimista (Helenius & Lummelahti, 2013), ja leikkejä havainnoimalla aikuinen saattaa huomata

jotain huolta herättävää. Esimerkiksi opettaja 6 kirjoittaa, että lapsen halu leikkiä vain pimeässä hirviötä on huolta herättävää. Opettaja 8 puolestaan painottaa toistuvuutta väkivaltaisessa kotitai nukkeleikissä huolestuttavaksi. Huolestuttava puhe huolta herättävänä tekijänä pitää sisällään puheet kotona satuttamisesta, puheet kotiloista ja väkivallasta sekä seksuaalisävytteisen puheen, joka on ikätasosta poikkeavaa. Myös haluttomuus mennä kotiin ja lapsen puheet jatkuvasti väsyneistä ja itkevistä vanhemmista herättävät opettajissa huolta. Opettaja 7 kertoo huolta herättävän esimerkiksi lapsen kertomus mennä kaverin luokse ja tappaa kaikki nukkuessa. Lasten huolestuttava puhe nouseekin yhdeksi isoimmaksi huolta herättäväksi tekijäksi varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa.

”Lapsi puhuu kotona tapahtuneista asioista tai leikkiä tilanteita läpi jäsentääkseen asiaa itselleen. Esim. (erityisesti toistuva) väkivaltainen kotileikki tai nukkeleikki on yksi tekijä, joka herättää huolta.”

”Lapsen puheet, esim ei halua mennä kotiin tai kertoo jonkun satuttaneen häntä kotona, seksuaalisävytteiset puheet (ikätasosta poikkeavat).”

Edellä mainitun huolestuttavan puheen lisäksi varhaiskasvatuksen opettajien huolen herättää erityisesti väkivalta ja huoltajat. Väkivallassa he nostavat esiin lapsen oman aggressiivisuuden, fyysisen väkivallan jäljet ja seksuaalisen hyväksikäytön. Fyysisillä väkivallan jäljillä opettajat tarkoittavat muun muassa näkyviä pahoinpitelyn merkkejä, kuten ruhjeita ja mustelmia sekä yleensä huomiota herättävät mustelmat ja muut mahdolliset jäljet. Opettaja 4 painottaa, että lastensuojeluilmoitus tehdään heti, jos epäillään väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä lasta kohtaan.

”Heti tehdään jos epäillään väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä lasta kohtaan.”

”Näkyvät pahoinpitelyn merkit kuten ruhjeet ja mustelmat.”

”Tekisin ilmoituksen, jos lapsen turvallisuus ja terveys olisivat jollain tavalla uhattuna, jos on esim huolta vanhempien päihteiden käytöstä ja sen vaikutuksesta lapseen, perheväkivallasta, seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai vastaavasta.”

Huoltajat nousevat esiin jaksamisen, olemuksen ja käyttäytymisen osalta. Huoltajan väsymys ja itkuisuus, uupumus ja arjenhallintataidot sekä perhe-elämän hallinta nousevat vastauksissa esille jaksamisen kohdalla. Huoltajan olemus herättää huolta, mikäli huoltaja on päihtynyt tai ulkonäkö huolestuttaa, esimerkiksi hajun ja kunnon ollessa kauheat. Käyttäytymisessä huolta

herättää valehtelu, yhteistyön vaikeus, epäasiallinen puhe, huoltajan käyttäytyminen lapsen kanssa ja kiintymyssuhde lapseen. Kotiolot nousivat esille huoltajien rinnalle. Kotiolojen alla isoin huoli on lapsen turvallisuus. Sen lisäksi myös yleisesti huoli kotiloista. Opettaja 6 nostaa esille perheen huonovointisuuden ja sen negatiivisista vaikutuksista lapsen kasvuun ja kehitykseen. Turvallisuus ja terveys näkyivät toisiinsa kietoutuneina, kuten opettaja 8 vastauksessa, jossa hän kertoo tekevänsä lastensuojeluilmoituksen, ”jos lapsen turvallisuus ja terveys olisivat jollain tavalla uhattuna.” Huolta lapsen turvallisuudesta herättävät epäily rikoksesta, lapsen kaltoinkohtelu sekä perheen välinpitämättömyys lasta kohtaan.

”Kun huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on vaikeaa: keskusteluihin ei osallistuta tai henkilöstölle puhutaan toistuvan epäasiallisesti. Epäasiallinen puhe lapselle: toistuvaa kiroilua ja huutamista esim. päiväkodista lähtiessä.”

”Perhe voi huonosti ja se vaikutti negatiivisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen.”

Kotiolojen kanssa saman verran esille nousevat lapsen käyttäytyminen, hygienia, kasvu ja kehitys sekä hyvinvointi. Lapsen käyttäytyminen pitää sisällään yhtäkkisen olemuksen muuttumisen, oireilun ja muuttuneen käyttäytymisen. Rajat ovat todella häilyviä muuttuneen olemuksen ja käyttäytymisen välillä. Tutkimuksessa nostan ne omiksi alatekijöiksi, koska molemmilla on tärkeä sanoma huolta herättävään käyttäytymiseen. Yhtäkkisellä olemuksen muuttumisella tarkoitetaan esimerkiksi lapsen käyttäytymisen muutosta hakutilanteessa, kun lapsi ei halua lähteä kotiin. Muuttuneella käyttäytymisellä tarkoitetaan puolestaan yleisesti muuttunutta käyttäytymistä, kuten väkivaltaisuutta, levottomuutta ja vetäytyneisyyttä. Voisi myös ajatella, että väkivalta on osa käyttäytymistä, sillä väkivalta on eräänlaista oireilua. Väkivalta nousi vahvasti esille aineistossa ja siksi se on omana käsitteenä käyttäytymisen rinnalla.

”Lapsen muuttunut käytös (väkivaltaisuus, levottomuus, vetäytyvyys).”

”Lapsi käyttäytyy omituisesti tai kertoo huolestuttavia asioita.”

”Lapsen yhtäkkinen oirehtiminen.”

Hygienia on asia, jonka opettajat huomaavat lapsesta. Likaiset vaatteet, hygienian puute ja jatkuva likaisuus sekä huoltamattomuus herättävät huolta. Kasvusta ja kehityksestä tunnetaidot ovat yksi esille noussut asia, joka herättää huolta. Myös nälkäisyys, kuten huomiota herättävä näläntunteen valittaminen, jaksamattomuus ja ruoan ahmiminen herättävät opettajissa huolta. Lastensuojelullinen huoli herää yleisesti, kun aikuisella on huoli lapsen kehitykseen ja kasvuun

liittyvissä asioissa. Huolta herättää myös lapsen hyvinvointi. Hyvinvointi nousee vahvasti aiheistossa esille. Esimerkiksi lapsen pahanolon näkyminen selkeästi tai huoli hyvinvointiin liittyvistä asioista herättävät huolta opettajissa. Hyvinvointi pitää sisällään myös lapsen terveyden.

”Toistuva ja jatkuva likaisuus, likaiset /rikkinäiset vaatteet ja säänmukaisten vaatteiden puuttuminen pyynnöistä huolimatta.”

”Huomiota herättävä näläntunteen valittaminen, jaksamattomuus ja ruuan ahmiminen.”

”Vanhempien ja lasten välinen kiintymyssuhde, lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat, lapsen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvät asiat.”

Aiemmin mainitun leikin lisäksi opettajien vastauksissa vähemmän nousivat esille varusteet, poissaolot, vuorovaikutustaidot ja laiminlyönti. Viimeinen nousee esille nimenomaan lapsen laiminlyöntinä. Tällä esimerkiksi opettaja 5 tarkoittaa lapsen etujen ja oikeuksien selkeää rikkomista. Vuorovaikutustaidot, kuten yhtäkkinen muutos vuorovaikutustaidoissa ja tekemättömyys, herättävät huolta opettajissa. Poissaoloista esille nousee lisääntyneet poissaolot ilman ilmoitusta sekä yleisesti lisääntyneet poissaolot. Varusteissa huolta herättää nimenomaan vaatteet ja varusteiden puute. Opettaja 2 kirjoittaa huolen heräävän, jos varusteista ei huolehdiit ollelukaan ja tarkoittaa tällä jatkuvaa varusteiden puutetta. Myös opettaja 10 huomauttaa puuttuvista varusteista ja painottaa, että nimenomaan, jos huomauttamisesta huolimatta esimerkiksi pienten vaatteiden tilalle ei tule uusia sopivan kokoisia vaatteita. Hän vielä mainitsee, että kokonaisuus ratkaisee, ei niinkään yksittäinen asia.

”Haasteet vuorovaikutus taidoissa, itsesäätelytaidoissa ja tunnetaidoissa. Nuo kolme ovat suurimmat huolen aiheet.”

”Lisääntyneet poissaolot ilman ilmoitusta, puuttuvat varusteet ja huomauttamisesta huolimatta pienet/likaiset vaatteet, ei yksittäinen asia vaan kokonaisuus ratkaisee.”

Varhaiskasvatuksen opettajista lähes jokainen on tehnyt lastensuojeluilmoituksensa jossain vaiheessa työuraansa. Ja jokainen opettaja oli vähintään miettinyt ilmoituksen tekemistä. Kolme opettajaa ei ole tehnyt ilmoitusta ja yksi kirjoittaa vastauksessaan, että kaupungeissa joissa hän on työskennellyt, on käytäntö, että opettaja ei tee ilmoitusta vaan aina päiväkodin johtaja on se, joka ilmoituksen tekee. Opettajien vastauksista käy myös ilmi, että he kaipaavat lisäinfoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Viisi opettajaa kirjoittaa suoraan, että eivät ole saaneet tarpeeksi tietoa. Kolme opettajaa tuo esille, että koulutus ei antanut tarpeeksi tietoa aiheesta, mutta

he ovat itse ottaneet selvää. Opettajista seitsemän kokee saaneensa tarpeeksi tietoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Osa heistä mainitsee, että jo koulutus on tuonut tietoutta. He myös nostavat esille avun saannin sekä johtajalta että lastensuojelusta. Varhaiskasvatuksen opettajat kokevat, että he saavat apua huolta herättävän lapsen tukemiseen tiimiltä, kollegoilta, esimieheltä ja varhaiserityisopettajalta sekä mahdollisilta yhteistyötahoilta, kuten perheneuvola ja sosiaalihuolto. Erityisesti oma esimies ja varhaiserityisopettaja nousevat esille tässä kohtaa.

5.1.2 Varhaiskasvatuksen sosionomit

Myös varhaiskasvatuksen sosionomien ryhmässä huolta herättävät asiat jakautuvat kahteen kategoriaan eli lapsesta itsestään syntyvään huoleen ja ulkopuolelta syntyvään huoleen. Sosionomien vastauksissa sisäisiä huolta herättäviä tekijöitä ovat leikit, huolestuttava puhe, muuttunut käyttäytyminen, väkivalta (nimenomaan lapsen oma aggressiivisuus), passiivisuus, kasvu ja kehitys, hyvinvointi ja vuorovaikutustaidot. Ulkoisia huolta herättäviä tekijöitä ovat niin ikään väkivalta, vaatteet, hygienia, poissaolot, huoltajat, kotiolot, laiminlyönti sekä vuorovaikutustaidot. Sosionomi 12 nosti esille, että lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, kun lapsesta nousee huoli. Hän kirjoittaa, että *”se voi nousta esimerkiksi lapsen leikeistä, vuorovaikutuksesta lapsen ja vanhemman välillä tai vaikka lapsen apaattisuudesta.”* Näin ollen vuorovaikutustaidot jakautuvat väkivallan tavoin sekä sisäisiin että ulkoisiin tekijöihin. Alla olevassa taulukossa (taulukko 6) näkyy sosionomien vastauksista nousseiden käsitteiden jako ala- ja yläluokkiin sekä kokoavat käsitteet.

Taulukko 6. Varhaiskasvatuksen sosionomien kyselyn alaluokat, yläluokat ja kokoava käsite

Alaluokka	Yläluokka	Kokoava käsite
Huolestuttavat leikit	Leikit	Sisäinen huolen heräämisen tekijät
Puheet väkivaltaisuudesta	Huolestuttavat puhe	
Lapsi kertoo kotiloista		
Lapsen puheet		
Kertomukset väkivallasta		
Lapsen oireilu	Muuttunut käyttäytyminen	
Lapsen muuttunut käyttäytyminen		
Aggressiivisuus	Väkivalta	
Kontaktin puute	Passiivisuus	
Passiivisuus		
Ylipaino/alipaino	Kasvu ja kehitys	
Nälkäisyys		
Kehitys jäljessä		
Vaarantunut kasvu ja kehitys		
Hyvinvointi	Hyvinvointi	
Turvallisuus		
Terveys vaarantunut		
Vuorovaikutustaidot	Vuorovaikutustaidot	
Väkivallan merkit lapsessa	Väkivalta	Ulkoinen huolen heräämisen tekijät
Vanhempien välinen väkivalta		
Seksuaalinen hyväksikäyttö		
Puutteelliset vaatteet	Vaatteet	
Likaiset vaatteet		
Hygienian puute	Hygienia	
Lapsen likaisuus		
Ilmoittamattomat poissaolot	Poissaolot	
Selittämättömät poissaolot		
Huoltajien päihteiden käyttö	Huoltajat	
Huoltajien käyttäytyminen		
Huoltajan arjen hallinta		
Mielenterveysongelmat		
Rikollisuus		
Huoltajien kertomukset		
Kotiolot	Kotiolot	
Hoitamattomuus		
Lasu-sopimusten laiminlyönti	Laiminlyönti	
Hoidon laiminlyönti		
Kaltoinkohtelu		
Huolehtimisen laiminlyönti		
Vuorovaikutustaidot	Vuorovaikutustaidot	

Leikillä sosionomit tarkoittavat nimenomaan huolestuttavaa leikkiä. Sosionomien vastauksissa leikki ei nouse vahvasti esille. Sen sijaan huolestuttava puhe, kuten puheet ja kertomukset väkivallasta sekä kotioiloista herättävät sosionomeissa huolta. Sosionomien vastauksissa nimenomaan puhe väkivaltaisuudesta nousee vahvasti esille. Vastauksissa tulee esille lasten kertomuksien huolettava sävy vanhempien keskinäisestä väkivallasta, vanhempien osallisuus jälkiin kehossa ja puhe lyömisestä tai yleensä väkivallasta. Sosionomi 10 kirjoittaa lapsen kertoneen vanhempien satuttaneen häntä alapäähän, jonka seurauksena sosionomi oli tehnyt lastensuojeluilmoituksen.

”Lapsi kertoi, että kotona häntä on lyöty ja riuhdottu tukasta.”

”Lapsen kertomat asiat herättivät huolen ja koen että velvollisuutemme on tehdä silloin ilmoitus.”

”Jos lapsi kertoo että toinen vanhempi on ollut väkivaltainen toista vanhempaa kohtaan.”

Väkivalta nousee esille myös käyttäytymisenä, lapsen aggressiivisuutena, muuttuneen käyttäytymisen rinnalla. Muuttuneella käyttäytymisellä sosionomit tarkoittavat lapsen oireilua ja yhtäkkiä muutosta käyttäytymisessä, kuten haluttomuutena lähteä kotiin tai epäkorrektina käytöksenä. Oireilu näyttäytyy muun muassa häiriökäyttäytymisenä tietyissä tilanteissa (Corrado, 2002). Väkivaltaisuuden voidaan ajatella olevan muuttunutta käyttäytymistä, ja osaltaan muuttunut käyttäytyminen saattaa olla aggressiivisuus käytöksessä. Tutkimuksessa väkivalta nousi omaksi huolta herättäväksi tekijäksi sosionomien vastauksissa, sillä se tuli niin vahvasti esille. Väkivalta jakautuu väkivallan merkkeihin lapsessa sekä lapsen omaan aggressiivisuuteen. Tämän lisäksi sosionomit nostavat esille vanhempien välisen väkivallan ja seksuaalisen hyväksikäytön, jotka niin ikään kuuluvat väkivallan alatekijöihin.

”Psyykinen vointi (vieraksuu kavereita/aikuisia, ei ota kontaktia, jatkuva häiriökäyttäytyminen tietyissä tilanteissa.)”

”Lapsella on mustelmia tai muita jälkiä paljon, jotka eivät selity normaalilla lapsen touhulla.”

”Lasten fyysinen tai henkinen kaltoinkohtelu tai epäily siitä. Epäily seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Perheväkivallan näkeminen.”

Vaatteet ja hygieniat nousevat sosionomien vastauksista esille jonkun verran. Nimenomaan puutteelliset ja likaiset vaatteet herättävät sosionomien huolen lapsesta. Puutteellisilla vaatteilla

tarkoitetaan muun muassa liian pieniä vaatteita tai esimerkiksi sadevaatteiden uupumista sateisella säällä. Myös se, että lapsella on päiväkodissa aina samat vaatteet päällä, herättää sosionomeissa huolta. Myös huonot, likaiset ja nuhruiset vaatteet nousevat huolen aiheeksi. Lapsen likaisuus, hygienian puute ja epäsiisteys nousevat likaisten vaatteiden rinnalla vahvasti esille. Hygieniaa ei tarkemmin eritellä vastauksissa, mutta se nousee yksittäisinä sanoina tai osana virkettä lähes jokaisen sosionomin vastauksessa.

”Lapsen vaatetus, (aina samat vaatteet päällä), liian pientä vaatetta, ja uutta oikeaa kokoa ei ole, lapsen hygienia.”

”Nuhruiset vaatteet. Hygienian puute.”

”Lapsen yleisvointi, fyysinen hyvinvointi (välttävä hygienia, likaiset vaatteet).”

Poissaoloilla sosionomit tarkoittavat lapsen toistuvia ilmoittamattomia ja selittämättömiä poissaoloja päiväkodista. Huoltajien päihteiden käyttö, arjen hallintataidot, mielenterveysongelmat, rikollisuus, kertomukset ja yleinen käyttäytyminen, kuten vuorovaikutustaidot, välinpitämättömyys tai kovakouraisuus lasta kohtaan, ovat syitä huolen heräämiselle. Mielenterveysongelmat nousevat esille huoltajien jaksamisena ja romahtamisena sekä kykenemättömyytenä huolehtia lapsesta. Mielenterveys on monitahoinen käsite, mutta yleisesti mielenterveyden häiriöillä tarkoitetaan kliinisesti merkittäviä psyykkisiä oireita, jotka muodostavat erilaisia oireyhtymiä (Lönnqvist & Lehtonen, 2011). Arjen hallintataidoilla sosionomit viittaavat lapsen hakematta jättämiseen tai unohtamisena päiväkotiin. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö vaikeus, välinpitämättömyys lapseen ja kovakouraisuus ovat sellaista huoltajan yleistä käyttäytymistä, joka herättää sosionomeissa huolta.

”Lapsi oli lastensuojelun tukitoimena päiväkodissa, mutta ei lähes koskaan paikalla.”

”Myös vanhempien romahtaminen ja jaksaminen, joka heijastuu lapseen.”

”Jos perheessä on päihdeongelma, joka vaikuttaa lapseen, jos lapsi on alttiina esim rikollisuudelle ym vaaralliselle tai laittomalle perheessä, jos lapsi unohdetaan päiväkotiin eikä vanhempia tavoiteta.”

Kotiolot ovat yksi huolta herättävä tekijä. Kotioloihin liittyviä, esille tulleita asioita voivat olla huoltajien syrjäytyminen tai lasten huolehtimattomuus. Esimerkiksi huoltajien huolehtimattomuus kotona saatavasta ruoasta. Yksi huolta herättävä tekijä on lapsen passiivisuus. Sosionomit

nostavat esille muun muassa kontaktin puutteen, apaattisuuden, vetäytyneisyyden, jatkuvaa alakuloisuuden, väsymyksen ja itkuisuuden. Myös aikuisen ja kaverin vieroksuminen herättää huolta sosionomeissa.

”Lapsen kouluikäinen sisarus jätti menemättä kouluun useita kertoja ja pyöri päiväkodilla koska ei päässyt kotiin eikä ollut kuulema ruokaa.”

”Empatian vähäisyys, jos lapsi ei ota katsekontaktia.”

Kasvu ja kehitys nousevat esille yli- ja alipainon, nälkäisyyden sekä kehityksen viivästymisen kautta esille. Jatkuva nälkä, suurien ruokamäärien syöminen ja väsymys yhdessä laihtumisen ja kasvamattomuuden kanssa herättävät huolta sosionomeissa. Myös motoriset heikkoudet nousevat esille yhden sosionomin vastauksessa. Huoli lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta nousivat paljon esille sosionomien vastauksissa. Sen lisäksi laiminlyönti, kuten lastensuojelusopimusten, hoidon ja huolenpidon laiminlyönti sekä kaltoinkohtelu, nousi esille huolta herättävänä tekijänä. Vuorovaikutustaidot jakautuvat sekä lapsesta itsestään nousevaan että ulkoisista tekijöistä näkyvään tai johtuvaan huolen heräämiseen. Sosionomit tarkoittavat vuorovaikutustaidoilla nimenomaan lapsen ja huoltajan välistä vuorovaikutusta.

” Jos koen, että lapsen elämässä on jotakin, mikä estää kasvua ja kehitystä, siihen on puututtava. Se voi olla ulkopuolelta tulevaa, kuten läheiset, tai sitten sisäistä eli lapsen omaa oireilua.”

”Kun lapsen hyvinvointi ja turvallisuus on vakavasti uhattuna tai siitä on vahva epäily.”

” Silloin kun lapsesta nousee huoli. Huoli voi olla hankala määritellä. Se voi nousta esimerkiksi lapsen leikeistä, vuorovaikutuksesta lapsen ja vanhemman välillä tai vaikka lapsen apaattisuudesta. Tietenkin myös selkeät huolenaiheet, kuten lapsen hoitamattomuus, fyysisen väkivallan merkit tai muu laiminlyönti jne. täytyy muistaa.”

Eniten varhaiskasvatuksen sosionomit nostivat esille huolestuttavan puheen, väkivallan ja huoltajat. Tämän jälkeen tasaisesti esille nousevat hyvinvointi, hygienia ja laiminlyönti. Muuttunut käyttäytyminen ja vaatteet nousevat vastauksissa seuraavaksi eniten esille. Sosionomeissa huolta herättää hieman enemmän passiivisuus sekä kasvu ja kehitys kuin poissa- ja kotiolot. Vähiten esille nousevat leikit ja vuorovaikutustaidot.

Sosionomeista vain yksi ei ole edes miettinyt lastensuojeluilmoituksen tekemistä. Loput ovat vähintään miettineet ja heistä suurin osa on myös tehnyt ilmoituksen, joko yksin tai yhdessä

esimerkiksi päiväkodin johtajan kanssa. Informaatiota lastensuojelun tekemisestä sosionomit eivät erityisemmin kaivanneet. Vain kaksi vastaajista ei koe saaneensa tietoa tarpeeksi. Loput kokevat saaneensa sitä omista opinnoistaan, täydennyskoulutuksista sekä työnantajan toimesta. Heidän vastauksistaan käy myös ilmi, että asenteet lastensuojeluun ovat ongelmallisia ja toisissa työpaikossa tietoa työnantajan taholta ei siksi saa. Sosionomit kokevat saavansa eniten apua huolta herättävän lapsen tukemiseen varhaiserityisopettajalta. Vastaajista 10 mainitsee varhaiserityisopettajan. Seitsemän mainitsee esimiehen ja vain kolme oman tiimin. Viisi vastaajista nostaa esille myös työkaverit. Esille nousee myös sosiaalipalveluiden konsultaatiopuhelin, neuvola ja varhaiskasvatuksen psykologi. Yksi sosionomeista nostaa esille myös huoltajat tuen saamisen yhteydessä. Huolestuttavan vastauksen antoi yksi vastaajista, joka kirjoittaa, ettei koe saavansa apua ollenkaan.

5.1.3 Muut

Huolta herättäviä asioita ryhmässä muut ovat leikit, kertomukset, käyttäytyminen, väkivalta, vaatetus, hygienia, huoltajat, kasvu ja kehitys, mielialat, hyvinvointi sekä huolen herääminen. Kuten opettajilla ja sosionomeilla niin myös tällä ryhmällä huolta herättävät tekijät voidaan jaotella sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin, eli mitkä tulevat lapsesta itsestään ja mitkä ovat saaneet ulkoisia vaikutteita. Sisäisiä tekijöitä ovat leikit, kertomukset, käyttäytyminen, väkivalta, kasvu ja kehitys sekä hyvinvointi. Ulkoisia tekijöitä ovat väkivalta, vaatetus, hygienia, huoltajat sekä huolen herääminen. Väkivalta kuuluu edellisten ryhmien tapaan molempiin tekijöihin. Lapsen oma aggressiivisuus on lapsesta kumpuavaa huolta herättävää käyttäytymistä. Kun taas poikkeavat jäljet, kuten mustelmat, saattavat olla ulkoisen tekijän aiheuttamia. Myös psyykkinen tai fyysinen kaltoinkohtelu ja rikosepäily kuuluvat ulkoisiin tekijöihin. Vaikka väkivalta on osa käyttäytymistä, nousi se ryhmän muut vastauksissa sen verran paljon esille, että käsittelen sen omana huolta herättävänä tekijänä. Alla olevassa taulukossa (taulukko 7) näkyy ryhmän muut vastauksista nousseet tekijät ala- ja yläluokissa sekä kokoavat käsitteet.

Taulukko 7. Ryhmän muut kyselyn alaluokat, yläluokat ja kokoava käsite

Alaluokka	Yläluokka	Kokoava käsite
Oudot leikit	Leikit	Sisäisen huolen herääminen tekijät
Lapsen kertomukset	Kertomukset	
Lapsen käytös	Käyttäytyminen	
Poikkeava käyttäytyminen		
Aggressiivisuus	Väkivalta	
Kasvu ja kehitys	Kasvu ja kehitys	
Hyvinvointi	Hyvinvointi	
Laiminlyönti		
Alakuloisuus		
Poikkeavat jäljet	Väkivalta	Ulkoisen huolen heräämisen tekijät
Psyykkinen/fyysinen kaltoinkohtelu		
Rikosepäily		
Puutteelliset vaatteet	Vaatetus	
Hygienian laiminlyönti	Hygienia	
Huoltajan päihteet, mielenterveys	Huoltajat	
Peliriippuvuus		
Yhteistyö huoltajien kanssa		
Kykenemättömyys huolehtia		
Huoli lapsesta	Huolen herääminen	

Leikeillä tarkoitetaan poikkeavia, outoja leikkejä, jotka toistuvat useamman kerran. Lapsen kertomuksilla vastaajat tarkoittavat nimenomaan huolestuttavia puheita ja kertomuksia. Lapsen käyttäytyminen, nimenomaan poikkeava käyttäytyminen, kuten ”*housujen tuhriminen kuivaksi oppineella lapsella*” vastaaja 1 mukaan herättää huolta.

Väkivalaisuus on selkeä huolta herättävä tekijä. Aggressiivisuus nousee esille vastauksissa muutaman kerran, nimenomaan lapsen aggressiivisen käyttäytymisen yhteydessä. Poikkeavat jäljet, kuten mustelmat ja muut fyysiset jäljet herättävät vastaajissa huolta. Huolta herättää myös psyykkinen ja fyysinen kaltoinkohtelu sekä lapseen kohdistunut rikosepäily.

”Lapsen aggressiivinen käyttäytyminen.”

”Lapsessa näkyvät poikkeavat mustelmat ja jäljet.”

Vaatetus, sen puutteellisuus, likaisuus ja rikkinäisyys ovat yksi huolta herättävä tekijä. Vastaaja 1 kirjoittaa, miten lasta ei oltu koskaan puettu säänmukaisiin vaatteisiin, esimerkiksi talvella vaatetus oli liian kevyt. Huolta herättää myös hygienian puute. Tämä sisältää hammashygienian sekä yleisen puhtauden ja hoitamattomuuden. Hygienian laiminlyönti nousee esille muutamassakin kohdassa vastaajilla.

”Lapsi tuli hoitoon aina todella täydessä vaipassa (sitä ei selvästi ollut vaihdettu aamulla) eikä muustakaan hygieniasta huolehdittu (vaatteet ja kasvot aina likaiset).”

Vastauksista käy ilmi, että myös huoltajat herättävät huolta omalla käyttäytymisellään. Kykenemättömyys huolehtia lapsesta, yhteistyö päiväkodin henkilökunnan kanssa, päihde- tai mielenterveysongelmat sekä peliriippuvuus herättävät huolta lapsesta vastaajien mukaan. Samoin lapsen kasvun ja kehityksen vaarantuminen tai pulmat herättävät huolta.

”Huoltajien alkoholi - ja mielenterveysongelmat, jotka heijastuvat lapseen ja aiheuttavat huolta.”

”Eli jos lapsen kasvu ja kehitys on vaarantunut, on tapahtunut laiminlyönti, psyykkinen ja/ tai fyysinen kaltoinkohtelu”

Hyvinvointi, joka pitää sisällään sekä psyykkisen että fyysisen hyvinvoinnin, perustarpeiden laiminlyönnin ja lapsen alakuloisuuden, nousee vastaajien keskuudessa esille huolta herättävänä tekijänä. Tässä ryhmässä esille nousee yleensä huolen herääminen, sillä vastaaja 2 mainitsee, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyy aina huoli lapsesta.

”Jos herää huoli lapsen hyvinvoinnista, fyysisestä tai psyykkisestä, eikä keskustelu vanhempien kanssa tuota tulosta.”

Molemmat vastaajat ovat sekä miettineet että tehneet lastensuojeluilmoituksen työuransa aikana. Vastaaja 2 lisää, että joissain tapauksissa hän on tehnyt ilmoituksen välittömästi, joissain myöhemmin. Joissain tapauksissa hän on voinut jättää ilmoituksen tekemättä, koska tilanne on helpottanut tai parantunut kokonaan. Vastaaja 1 kokee saaneensa tarpeeksi tietoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, mutta painottaa, että ei opintojen puolesta vaan muualta. Vastaaja 2 puolestaan toivoisi lisää koulutusta lainsäädännöstä, lastensuojelun toiminnasta omassa kunnassa, lastensuojelun tukitoimista ja palveluohjauksesta. Molemmat kokevat saavansa tukea lastensuojeluilmoituksen tekemiseen omalta esimieheltään. Sen lisäksi vastaaja 2 kokee saavansa tukea omalta tiimiltä. Vastaaja 2 nostaa esille päiväkodin johtajan lisäksi varhaiserityisopettajan, kollegat, oppilashuollon esiopetuksessa, psykologit ja terveydenhoitajat.

5.2 Eroavuudet varhaiskasvatuksen henkilöstön huolen heräämisessä

Opettajien ja sosionomien välistä eroavuutta ei juurikaan ole. Kolme eniten esille noussutta käsitettä ovat täysin samat. Nämä ovat huolestuttava puhe, huoltajat ja väkivalta. Eroavuus tulee

painotuksessa näiden kolmen välillä sekä muissa lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijöissä. Muun muassa huolestuttavassa puheessa opettajat painottavat lapsen kertomuksia yleisesti ja puhetta kotioloista. Sosionomit puolestaan painottavat puhetta väkivallasta. Sekä opettajat että sosionomit painottavat huoltajien käyttäytymistä. Eroavuutena on, että opettajilla nousee esille myös jaksaminen ja sosionomeilla päihteet käyttäytymisen rinnalla. Väkivallassa sekä opettajat että sosionomit pitävät fyysisiä väkivallan jälkiä huolta herättävänä tekijänä. Tämän lisäksi sosionomit nostavat esille lapsen oman aggressiivisuuden.

Varhaiskasvatuksen opettajien ja sosionomien suurimmat eroavuudet löytyvät muista kuin voimakkaaimmin esille nousseista käsitteistä ja tekijöistä. Sisäisistä huolta herättävistä tekijöistä esille nousee käyttäytyminen. Opettajilla käsitteet ovat lapsen olemus ja lapsen käyttäytyminen, sosionomeilla muuttunut käyttäytyminen ja ryhmällä muut yleensä käyttäytyminen. Kun käsitteiden sisälle mennään syvemmin, voidaan todeta, että kaikissa ryhmissä vastaajat tarkoittavat samaa asiaa eri sanoin. Huolestuttavaa on siis lapsen käyttäytymisen muuttuminen, oireilu, yleisesti lapsen olemus ja käytöstavat. Sisäisissä huolta herättävissä tekijöissä sosionomit nostavat opettajista ja muista poiketen esille lapsen passiivisuuden.

Sosionomien vastauksissa leikki ei nouse vahvasti esille. Se nousee myös erilailla esille kuin opettajien keskuudessa. Opettajilla painotus on väkivaltaisissa ja poikkeavissa leikeissä, kun sosionomeilla huolestuttavat leikit ovat lastensuojelullisen huolen herättävä tekijä.

Ulkoisissa huolta herättävissä tekijöissä on myös pieniä eroavuuksia. Muun muassa opettajilla nousee esille varusteet, kun puolestaan sosionomeilla ja muilla puhutaan vaatteista. Opettajilla nousee esille nimenomaan yleensä varusteiden puute, eikä pelkästään vaatteiden puute tai liakaisuus. Toisin sanoen pienestä eroavuudesta kyse. Eroavuutena on myös sosionomien esille nostamat vuorovaikutustaidot, jotka he kokevat sekä sisäisenä että ulkoisena huolta herättävänä tekijänä.

Mainitaan vielä, että opettajat nostavat esille eläytymismenetyksessä päivän pituuden ja kokonaisuuden huolen herättäjänä. Ryhmässä muut esille nousee, eroavuutena muihin nähden, yleensä huolen herääminen. Toisin sanoen, mikäli lapsesta herää huoli on asiaan syytä puuttua huolen tason mukaisesti. Kun huoleen tartutaan heti ongelman havaitsemisen jälkeen, voidaan puhua varhaisesta puuttumisesta (Huhtanen, 2007). Varhaisen puuttumisen tavoitteena on auttaa ja tukea lasta (Huhtanen, 2007).

6 Yhteenveto

Tässä luvussa käyn läpi yhteenvetona tulokset ja peilaan niitä aiemmin tiedettyyn. Tutkimuksessa selvitettiin lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijöitä, joiden perusteella varhaiskasvatuksen opettaja ja sosionomi ovat valmiita tekemään lastensuojeluilmoituksen. Varhaiskasvatuksen opettajissa ja sosionomeissa lastensuojelullista huolta herättää kaikkiaan monta asiaa. Lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijät voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Toisin sanoen huoli voi herätä joko lapsesta itsestään nousseiden tekijöiden perusteella tai ulkoisista asioista. Sisäisiä huolta herättäviä tekijöitä ovat leikki, huolestuttava puhe ja kertomukset, lapsen käyttäytyminen, väkivalta, vuorovaikutustaidot, kasvu ja kehitys, hyvinvointi sekä passiivisuus. Ulkoisia huolta herättäviä tekijöitä ovat väkivalta, varusteet ja vaatetus, poissaolot, huoltajat, kotiolot, laiminlyönti, hygienia ja vuorovaikutustaidot sekä huolen herääminen. Eläytymismenetelmän tuloksissa erottelua ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin ei ollut, mutta tekijät (lapsen olemus, perhe- ja kotiolot, äidin olemus) ovat jaoteltavissa ja yhdisteltävissä edellä mainittuihin käsitteisiin. Näiden lisäksi päivän pituus voidaan luokitella ulkoiseksi huolta herättäväksi tekijäksi. Kokonaisuus huolenherättäjänä on irrallinen jaottelusta, koska sillä tarkoitetaan monen pienemmän huolta herättävän tekijän summaa. Näin ollen tämä huolta herättävä tekijä voi olla sekä sisäinen että ulkoinen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 määrittelee leikin tärkeäksi osaksi lapsen hyvinvointia, oppimista ja kehitystä (Opetushallitus, 2018). Lapsille ja henkilöstölle tulee suoda aikaa ja rauhaa leikin tuomaan iloon ja yhdessä tekemiseen. Leikki onkin keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen toiminnassa ja sen tulee saada näkyä ja kuulua päiväkodissa (Opetushallitus, 2018). Leikkiä on tutkittu paljon, myös Suomessa. Helenius ja Lummelahti (2013) pohjaavat Leikin käsikirjan suomalaiselle leikin tutkimukselle. Leikin määrittely ei ole yksioikoista, sillä näkökulmat ja se mitä näemme vaikuttavat leikin määrittelyyn. Leikkiin on silti suhtauduttava vakavasti, sillä se ei ole vain tulevaisuuden esimakua, vaan se on lapsen nykyhetki, tässä ja nyt (Helenius & Lummelahti, 2013). Havainnoimalla ja dokumentoimalla lasten leikkiä henkilöstö kykenee ymmärtämään lasten ajattelua, kiinnostuksen kohteita, tunteita ja kokemuksia (Opetushallitus, 2018). Henkilöstön herkkyyys ja ammattitaito auttavat havaitsemaan leikkialoitteet ja mahdollisen pitkäkestoisemman leikin tarpeen. Leikki on tekemisen muoto, jossa lapsi saa turvallisesti kokeilla, yrittää ja erehtyä (Opetushallitus, 2018, 38).

Lapsen huolestuttavaan puheeseen ja kertomuksiin liittyy vahvasti varhaiskasvatuksen työntekijän sensitiivisyys. Sensitiivistä vuorovaikutusta painotetaan laadukkaassa pedagogiikassa

(Karila, 2019). Opettajan sensitiivisyys vaatii syvällisen ymmärryksen lapsesta, jonka tavoittamiseen liittyy vahvasti lapsen kuuleminen, kuunteleminen ja keskusteleminen (Karila, 2019). On tärkeää, että lasta kuunnellaan ja annetaan lapselle mahdollisuus kertoa tarinoita omasta elämästään (Roberts, 2017). Jo pienet lapset pystyvät kertomaan omasta hyvinvoinnistaan huolimatta sanavaraston rajallisuudesta (Puroila & Estola, 2012; Smidt, 2013). Puheeseen on syytä kiinnittää muutenkin huomiota, sillä lapsen varhaisen vaiheen kielellisten ongelmien on tutkittu olevan yhteydessä heidän muuhun kehitykseen (Sylvestre, Bussi res & Bouchard, 2016).

On osoitettu, että sosiaaliset ja emotionaaliset ongelmak ytt ytymiset, mukaan lukien sisäiset ja ulkoiset ongelmat, näkyvät varhaisessa iässä (Egger & Angold, 2006). Pikkulapsilla sisäiset ongelmat liittyvät ahdistukseen ja masennukseen, ulkoisiin ongelmiin sisältyy aggressio ja impulsiivisuus (Sterba, Prinstein, & Cox, 2007). Kunnioittava ja huomaavainen käytös on oppivassa yhteisössä arvostettua (Opetushallitus, 2018). Varhaiskasvatuksessa lapset saavat usein palautetta k ytt ytymisest n, ja näin lapsi saatetaan määritellä puutteiden ja vielä kehitysvaiheessa olevien taitojen pohjalta (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2007b). Lapsen muuttuneella, haastavalla käyttäytymisellä on joku perimmäinen syy (Kerola & Sipilä, 2007). Ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on nähdä oireilun taakse, jotta he saavat selville mitä lapsi yrittää k ytt ytymisell n viestiä (Kerola & Sipilä, 2007). Lapsen haastava käyttäytyminen voi vaikeuttaa arjen sujuvuutta ja vaikuttaa vuorovaikutustaitoihin (Rautamies & Biskop, 2012). Haastava käyttäytyminen näyttäytyy muun muassa konfliktitilanteina tai sääntöjen rikkomisena (Rautamies & Biskop, 2012). Jo pieneen ongelmakäyttäytymiseen tulee kiinnittää huomiota, ettei se kehity suuremmaksi ja vakavammaksi ongelmaksi lapsen kasvaessa ja kehityessä (Wang, Kajamies, Hurme, Kinos & Palonen, 2018).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 painotetaan, että kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä ollenkaan keneltäkään (Opetushallitus, 2018). Päiväkodissa lasten kanssa opetellaan ratkaisemaan ristiriitatilanteita, kuten häirintä-, kiusaamis- ja väkivaltatilanteita (Opetushallitus, 2018). Varhainen puuttuminen on välttämätöntä ja mahdollisesti tehokkaampi lähestymistapa perheiden ja lasten auttamiseen, joille väkivalta on riski, kuin myöhäinen puuttuminen (Corrado, 2002). Varhainen interventio eli väliintulo voi vähentää rankaisevien vaihtoehtojen k ytt  , kuten murrosikäisten ja nuorten aikuisten vangitseminen, mikä on kallista ja usein tehotonta, pääasiassa siksi, että interventio tapahtuu kauan sen jälkeen, kun ongelmakäyttäytyminen on kehittynyt (Corrado, 2002). Väkivalta on siis asia, johon tulee puuttua heti, riippumatta siitä onko se lapsen toimintaa tai lähisukulaisten aiheuttamaa väkivaltaa. J lkisten ja

hyvinvointialojen liiton ([JHL], 2020) julkaiseman kyselyn tulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat väkivaltaa viikoittain. Lasten väkivaltainen ja uhmakas käyttäytyminen on lisääntynyt selkeästi lähivuosien aikana (Ervasti ym., 2019). Tulokset ovat hälyttäviä, sillä ne kertovat lapsen pahoinvoinnista (Sprague & Walker, 2000). Päiväkodeissa haastava käyttäytyminen on yleistynyt (Kerola & Sipilä, 2017), mikä saattaa kieliä lapsen pahoinvoinnin kasvusta.

Vuorovaikutustaidoilla on merkittävä rooli lapsen identiteetin kehittymiselle, toimintakyvyille ja hyvinvoinnille (Opetushallitus, 2018). Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita ovat vuorovaikutustaitoihin kuuluvia osaa-alueita. Myös eri kulttuuri- ja katsomustaustojen tunnistaminen, ymmärtäminen ja kunnioittaminen sekä ilmaisutaidot vaikuttavat vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. Päiväkotiin tullessa lapset tuovat tullessaan aiemman elämäkokemuksensa. Merkittävänä tekijöinä ovat nimenomaan lasten vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet huoltajiinsa (Opetushallitus, 2018). Myönteisten vuorovaikutussuhteiden ja tunnekokemuksien on todettu vaikuttavan oppimiseen ja kehitykseen positiivisesti (Kramer, 2014; Opetushallitus, 2018).

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea ja edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa (Opetushallitus, 2018). Edellä mainittujen ymmärrys ja tietämys ovat osa pedagogisen toiminnan perustaa. Kasvuun ja kehitykseen liittyy vahvasti liikkuminen, ruokailu, terveys ja turvallisuus. Liikunnan ja ruokailun monipuolisuus ovat terveellisen kasvun ja kehityksen tärkeitä elementtejä (Opetushallitus, 2018). Tutkimustulokset osoittavat, että muun muassa riittämätön ravinnon saanti vaikuttaa lapsen kasvuun, pituuteen, painoon ja aivojen kehitykseen (Nelson, Zeanah & Fox, 2014). Lapsen kasvua ja oppimista tukee opettajan ja lapsen myönteinen suhde ja optimaalinen ilmapiiri (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017a). *”Lapsella on oikeus kokea, että hänen kehityksestään ollaan kiinnostuneita”* (Hakalehto, 2018, 285).

Lapsella on oikeus oman edun ensisijaisuuteen, hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun (Opetushallitus, 2018). Varhaiskasvatuksen yksi tehtävä on ohjata lasta elämäntapoihin, jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteinen ymmärrys siitä, miten lapsen oppimista ja hyvinvointia voidaan edistää parhaalla mahdollisella tavalla, edistää kokonaisvaltaisuutta varhaiskasvatuksessa. Lapsen tukeminen myönteiseen tulevaisuuteen lisää itsestä huolehtimisen ja terveyden taitoa sekä luo turvallisuuden tunnetta. Hyvinvoinnin voidaan ajatella pitävän sisällään terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Myös rauhoittu-

minen ja lepo ovat osa kokonaisvaltaista hyvinvointia (Opetushallitus, 2018). Voidaan siis todeta, että hyvinvointi koostuu muun muassa vuorovaikutuksessa ja kohtaamisessa, joissa ovat läsnä turvallisuuden tunne ja luottamus (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017a).

Passiivisuudella tarkoitetaan Suomen sivistyssanakirjan mukaan toimetonta, tarmotonta ja välinpitämätöntä (SuomiSanakirja.fi, 2020). Passiivisuus voidaan heijastaa käyttäytymisen lisäksi oppimiseen (Ramaekers & Smeyers, 2008). Vaatteet, niiden likaisuus ja rikkinäisyys sekä varusteiden puute herättivät huolta kaikissa vastausjoukoissa. Touhula päiväkodit (2017) määrittää vaatteet sisävaatteisiin ja -tossuihin, ulkovaatteisiin, vaihtovaatteisiin sekä sään mukaiseen vaatetukseen, kuten sadevaatteet ja kumisaappaat. Varusteet sisältävät vaatteet sekä muut päiväkodissa mahdollisesti tarvittavat tavarat, kuten vaipat, hoitovoiteet, reseptilääkkeet, tutti ja tuttipullo, unikaveri, oma harja tai kampa, vesipullo ja aurinkorasva (Touhula päiväkodit, 2017).

Selkeä ja suunnitelmallinen päivärytmi luo lapselle turvallisuutta ja edistää hyvinvointia (Opetushallitus, 2018). Näin ollen ylimääräiset, selittämättömät poissaolot päiväkodista eivät edistä lapsen turvallisuuden tunnetta tai hyvinvointia. Perhetyön tarkoitus on auttaa perheen tilannetta kokonaisvaltaisesti (Terveystieteiden tutkimuskeskus [THL], 2019.). Tukea annetaan muun muassa päivärytmin muodostumiseen lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä ohjataan päivärytmiin ruokailuun ja unentarpeeseen liittyvissä asioissa (THL, 2019).

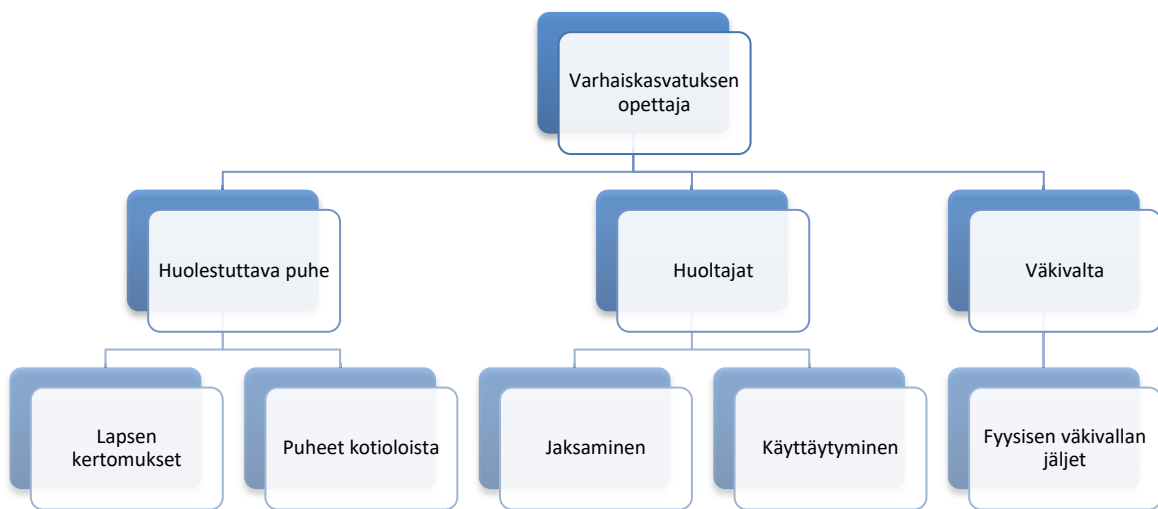
Huoltajat ovat osa varhaiskasvatusta. Käsite huoltajat pitää sisällään sekä vanhemmat että huoltajat (Opetushallitus, 2018). Jotta lapsen hyvinvointi, turvallinen kasvu ja oppiminen voidaan taata, tulee yhteistyön varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä toimia. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea ja täydentää kotona tehtävää kasvatusta. Vaikka huoltajat eivät sitoutuisi yhteistyöhön varhaiskasvatus takaa lapselle hänen tarvitsemansa kehityksen ja oppimisen tuen (Opetushallitus, 2018). Näin ollen, mikäli varhaiskasvatuksen henkilöstölle herää huoli lapsen hyvinvoinnista lasta ei jätetä yksin, vaan tarvittaessa lastensuojeluilmoitus tehdään joka tapauksessa. Tätä ennen huoltajiin ollaan oltu yhteydessä ja yhteistyötä lapsen hyväksi on pyritty tekemään yhteistyössä. Yhteistyön ollessa sujuvaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajan välillä, on varhaisen puuttumisen prosessin aloittaminen helpompaa (Huhtanen, 2007). Perhe luo lapsen kasvuolot yhdessä muiden lähellä olevien ihmisten ja instituutioiden, kuten sukulaisten koulun ja harrastusten kanssa (Törrönen & Vornanen, 2004).

Kodilla tarkoitetaan vakinaista asuntoa, jossa asuu yksi tai useampi henkilö, usein perhe (SuomiSanakirja.fi, 2020). Oloilla tarkoitetaan olosuhteita ja tilannetta, kuten elämäntilanne (SuomiSanakirja.fi, 2020). Näin ollen kotioloilla tarkoitetaan paikkaa, jossa lapsi ja lapsen perhe asuvat vakinaisesti ja siellä olot ovat esimerkiksi kotoiset. Kotioloihin vaikuttaa moni asia. Yksi vaikuttava asia voi olla perheen heikko taloudellinen tilanne, joka heijastuu lapseen huolenpidon puutteena tai kehityksen vaarantumisena (Räty, 2012). Tilannetta voidaan parantaa esimerkiksi lastensuojelullisin perustein annettavalla taloudellisella tuella (Räty, 2012).

Laiminlyönnillä on tutkittu olevan vaikutusta lasten, erityisesti pienten lasten kielen kehitykseen (Sylvestre, Bussi res & Bouchard, 2016). Laiminlyönnillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan nimenomaan etujen ja oikeuksien selkeää rikkomista, lastensuojelusopimusten, hoidon ja huolenpidon sekä yleisten tarpeiden huolehtimatta jättämistä. Hygienia voi olla myös yksi laiminlyönnin kohde. Hygienia voi olla henkilökohtaista hygieniaa, johon varhaiskasvatus ohjaa ja tukee (Opetushallitus, 2018). Tutkimuksessa esille nousee hygienia, joka ilmenee huoltajan aiheuttamana hoidon puutteena, kuten hiusten likaisuutena tai hammashygienian puutteena.

Edellä läpikäydyt tekijät ovat lastensuojelullisen huolen herättäjiä. Tutkimuksessa nousee esille kokonaisuus huolta herättävistä tekijöistä. Yksittäin sellaisenaan tekijä ei välttämättä herätä lastensuojelullista huolta, mutta kun ne aiheuttavat työntekijässä Erikssonin ja Arnkilin (2007) määrittämän subjektiivisen näkemyksen, voidaan puhua lastensuojelullisesta huolen her  m s st . Kotiolot ja huoltajat voidaan sijoittaa Allardtin (1976) määrittämissä hyvinvoinnin perusluokista yhteisyyssuhteisiin (loving). Huoltajien hyvinvointi, joka peilautuu lapseen, voidaan sijoittaa myös elintason (having) osatekijöihin (Allardt, 1976). Tukemalla lapsen kasvua ja kehitystä monikulttuurisessa ympäristössä, annetaan lapselle mahdollisuus kehittää omaa persoonaa, olla luova ja tuottelias, tuetaan muun muassa Allardtin (1976) määrittämää hyvinvoinnin perusluokkaa itsensä toteuttamisen muodot (being). Farringtonin (2019) tutkimustuloksista selviää, että lapsuuden suojaavissa tekijöissä, jotka kaikki liittyvät perheeseen, on riskitekijöitä (esim. matala suosio ja heikko koulunkäynti) suurempi vaikutus lapsen tulevaisuuteen välttää rikollispolku aikuisiällä. Tärkeimpiä suojatekijöitä ovat lapsen hyvä kasvatus, vanhempien suuri kiinnostus koulutukseen, perheen pieni koko ja vähäiset vanhempien väliset konfliktit (Farrington, 2019). Tulokset tukevat lastensuojelullisen huolen her  m sen varhaista vaihetta lapsen hyvinvoinnin turvaamisen ja kehityksen kannalta. Ennalta ehkäisevän lastensuojelun merkitys on suuri.

Tutkimuksessa selvitettiin myös lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijöiden poikkeavuutta varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä. Opettajien ja sosionomien välillä löytyy paljon yhteneviä lastensuojelullista huolta herättäviä tekijöitä. Eroavuuksia löytyy vähän. Eroavuudet ovat suurimmaksi osaksi painotuseroja lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijöiden välillä. Tulokset ovat moninaiset ja niistä näkyy ajattelun laajuus. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että huolta ei herätä vain yksi asia, vaan huolta herättäviä tekijöitä on monia. Eniten varhaiskasvatuksen opettajan lastensuojelullista huolta herättävät tekijät näkyvät alla olevassa kuviossa (kuvio 1).

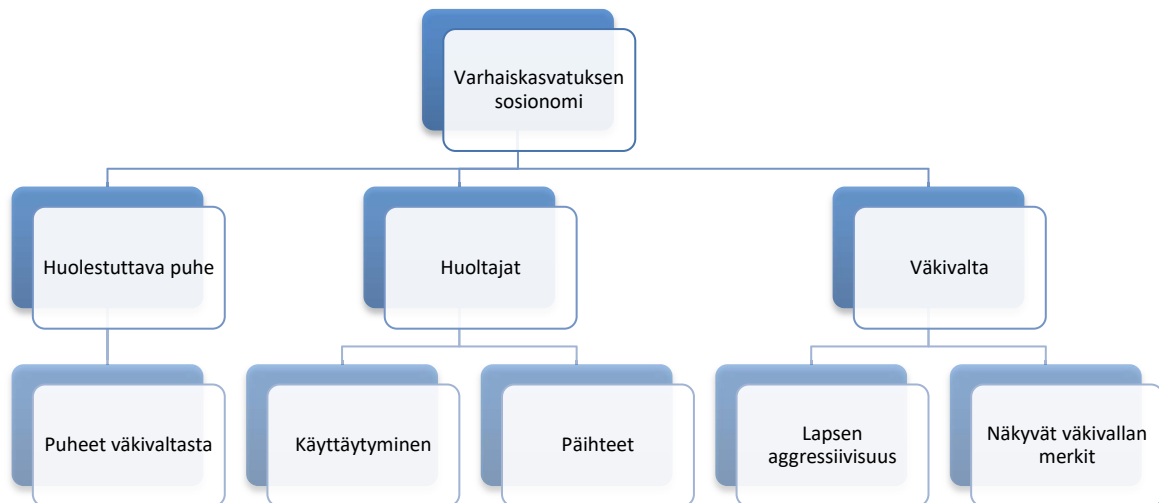

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen opettajan lastensuojelullisen huolen herääminen

Varhaiskasvatuksen opettajilla huolenheräämisen käsitteet painottuivat huoltajissa, huolestuttavassa puheessa ja väkivallassa. Väkivallassa nimenomaan fyysisen väkivallan jäljet nousivat esille. Lapsen huolestuttavat kertomukset ja puheet kotiloista nousivat esille eniten huolestuttavan puheen kohdalla. Huoltajissa huolestuttavaa oli huoltajien jaksaminen ja käyttäytyminen. Tätä tukee myös opettajien vastaukset eläytymismenetelmässä, jossa eniten esille nousi äidin olemus huolta herättävänä tekijänä. Voidaan siis todeta, että opettajien yksi suurin huolta herättävä tekijä tulee lapsen ulkopuolelta, huoltajista.

Edellä mainittujen jälkeen opettajien lastensuojelullisen huolen herättää perhe- ja kotiolot. Seuraavaksi tasaisesti opettajien huolen herättää lapsen käyttäytyminen, hygienia, kasvu ja kehitys

sekä hyvinvointi. Varusteet ja leikki herättävät hieman enemmän huolta kuin poissaolot ja vuorovaikutustaidot. Vähiten opettajien vastauksissa esille nousi laiminlyönti lastensuojelullisena huolta herättävänä tekijänä.

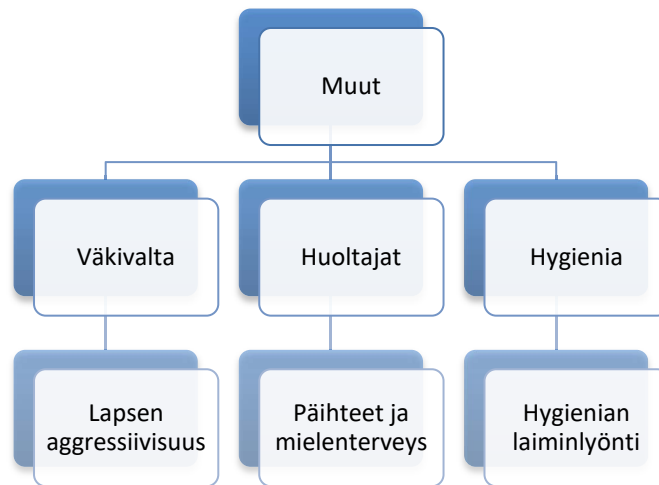
Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen sosionomin lastensuojelullisen huolen herääminen

Yllä olevassa kuviossa (kuvio 2) näkyy varhaiskasvatuksen sosionomien huolen herättämät käsitteet. Huolestuttavan puheen ja huoltajien lisäksi sosionomien vastauksista esille nousee suurimpana huolta herättävänä tekijänä väkivalta. Väkivallassa eniten huolta herättää lapsen oma aggressiivisuus sekä lapsessa näkyvät väkivallan merkit, kuten opettajilla fyysisen väkivallan jäljet. Myös huolestuttavassa puheessa väkivalta nousee esille huolestuttavimpana asiana. Opettajien tavoin huoltajien käyttäytyminen on sosionomien mielestä huolestuttavaa. Sen lisäksi sosionomit kokevat huoltajien päihteiden käytön yhdeksi huolestuttavimmaksi asiaksi.

Edellä mainittujen jälkeen tasaisesti esille nousevat hyvinvointi, hygienia ja laiminlyönti. Seuraavaksi sosionomien lastensuojelullisen huolen herättää muuttunut käyttäytyminen ja vaatteet. Passiivisuus, kasvu ja kehitys herättävät sosionomien huolta hieman enemmän kuin poissaolot ja kotiolot. Sosionomien vastauksissa vähiten esille nousevat leikit ja vuorovaikutustaidot.

Ryhmässä muut esille nousi kaikista eniten väkivalta. Tämän lisäksi myös huoltajien aiheuttama huoli ja hygienia korostuivat vastauksissa. Kuten sosionomien vastauksissa väkivallan kohdalla, lapsen oma aggressiivisuus nousi myös ryhmässä muut eniten esille. Huoltajien kohdalla päihteet ja mielenterveys korostuivat huolta herättävänä asiana. Hygieniassa nimenomaan

hygienian laiminlyönti korostuu vastauksissa. Kuviossa kolme (kuvio 3) näkyy ryhmän muut eniten esille nousseet tekijät lastensuojelullisesta huolen heräämisestä.

Kuvio 3. Ryhmän muut lastensuojelullisen huolen herääminen

Yhteenvedona kaikkien vastanneiden kesken voidaan todeta, että keskeisessä roolissa opettajien ja sosionomien lastensuojelullisessa huolen heräämisessä ovat väkivalta ja huoltajat. Väkivallassa esille nousee lapsen aggressiivisuus ja näkyvät väkivallan jäljet. Huoltajien kohdalla erityisesti päihteet ja käyttäytyminen korostuvat. Näiden lisäksi myös huoltajien mielenterveys ja jaksaminen herättävät huolta. Kolmen eniten esille tulleen lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijän lisäksi huolen voi herättää moni aiemmin mainittu tekijä. Eroavuudet opettajien ja sosionomien välillä löytyvät näistä tekijöistä painotuseroina. Suuria eroavuuksia lastensuojelullisissa huolta herättävissä tekijöissä ei varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välillä ole.

7 Pohdinta

Pohdinnassa käsittelen tutkimuksen myötä heränneitä ajatuksia ja mahdollisia jatkotutkimusideoita. Tutkimustuloksien vastaukset herättävät paljon ajatuksia. Opettajien ja sosionomien vastausten samankaltaisuus ei tue koulutusten eroavuutta toisiinsa nähden. Koulutusten eroavuudet ovat silti todistettavissa koulutusyksiköiden opetussuunnitelmista. Voidaan siis todeta, että vasta syvemmälle paneutuessa, kun eroavuudet opettajien ja sosionomien vastauksissa nousevat esille, näkyy koulutustaustan painotuserot. Ja tämä puoltaa varhaiskasvatuksen lakiuudistusta (540/2018). Päiväkotiryhmän rikkaus on, kun henkilöstö pääsee toteuttamaan oman ammattipätevyyden vahvuuksia (Happo, 2008).

Aihe herättää keskustelua kentällä, uutisissa ja sosiaalisessa mediassa. Facebookissa varhaiskasvatuksen sosionomit ryhmässä esille nousi keskustelu, jossa ihmeteltiin tutkimukseni erotelua opettajiin ja sosionomeihin. Ihmettely johtui siitä, että kentällä ei vielä työskentele montaa varhaiskasvatuksen sosionomia vaan sosionomit työskentelevät opettajina. Vastaajien (otos 95) joukossa oli myös ammattinimikkeellä varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelevä henkilö, mikä tukee jaotteluani uudistuneen varhaiskasvatuslain lisäksi. Hänen vastauksensa ei tosin mahtunut tutkimukseen mukaan. Ammattinimikkeellä ei tutkimukseni kannalta ollut väliä, sillä jaottelu varhaiskasvatuksen sosionomin ja opettajan välillä on tehty koulutustaustan perusteella. Varhaiskasvatuksen sosionomina työskentelevällä vastaajalla on sama koulutustausta kuin jaottelussani varhaiskasvatuksen sosionomeilla. Facebookissa esille noussut keskustelu kertoo siitä, että lakiuudistus herättää keskustelua – varsinkin sosionomien keskuudessa. Luulen, että jatkotutkimuksille sosionomien ja opettajien ammattiosaamisen eroavuudelle on myös jatkossa tarvetta ja kysyntää.

Yksi mielenkiintoinen tutkimuksessa esille noussut lastensuojelullisen huolen heräämisen tekijä on leikki. Leikki nousee sekä opettajien että sosionomien vastauksissa esille. Kumpienkaan vastauksissa se ei kuitenkaan ole eniten esille nousseiden tekijöiden joukossa. Mielenkiintoista on myös se, että sosionomien vastauksissa leikki nousee todella vähän esille. Tämä on yksi painotuseroista, joka heijastuu todennäköisesti koulutustaustasta. Leikki on yksi Varhaiskasvatuksensuunnitelmien perusteissa 2018 painotettu alue (Opetushallitus, 2018). Leikki auttaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä ymmärtämään lasta, lapsen ajattelua, kiinnostuksen kohteita, tunteita ja kokemuksia paremmin (Opetushallitus, 2018). Leikkiin tulee suhtautua vakavasti, sillä se on lapsen nykyhetkeä, jossa hän käsittelee ja tutkii itseään suhteessa ympäröivää maailmaa

(Helenius & Lummelahti, 2013; Opetushallitus, 2018). Leikkiä ja leikin vaikutusta lapseen on tutkittu paljon (esim. Bredikyte, 2011).

Varhaiskasvatuksen opettajat nostavat esille lastensuojeluilmoitusten vähyyden päiväkodista käsin. He kokevat, että varhaiskasvatuksessa ei ole aikaa tai osaamista selvittää huolestuttavia asioita. Opettajien mielestä lastensuojelun rooli on kartoittaa huolen vakavuus ja selvittää tilanne. Esille nousee myös tiimin kokoonpano. Opettajat toivovat, että ryhmien tiimikokoonpanoissa alkaisi näkyä lakiuudistus. Tällöin jokaisessa ryhmässä olisi varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi ja hoitaja (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018). Opettajien mielestä tällä saataisiin jokaiseen ryhmään laaja ammattiosaaminen, ja edellytykset toimia lapsen sekä perheen parhaaksi paranisivat entisestään. Opettajien vastauksissa varhaiskasvatuksen sosionomin koe-taan pystyvän ottamaan vastuuta nimenomaan lastensuojelullisissa asioissa. Myös sosionomit nostavat erikseen esille opettajien lailla, että sosionomikoulutuksesta on todennäköisesti enemmän hyötyä lastensuojelullisissa tilanteissa kuin varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksesta. Tämä puoltaa lakiuudistusta varhaiskasvatuksen laadun vahvistamisesta henkilöstön koulutus-tason nostamisella ja tehtävänimikkeiden selkiyttämällä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018). Varhaiskasvatuslain (540/2018) rinnalla tätä tukee aiemmat tutkimukset (esim. Tast, 2005). Eli vaikka tutkimustuloksissa eroavuutta eniten esille nousseissa lastensuojelullisissa huolen heräämisen tekijöissä ei ole, niin sekä opettajat että sosionomit kokevat, että nimen-omaan sosionomeilla voisi tässä kohtaa olla etu ammattiosaamisestaan. Tämä tukee myös sitä, että henkilöstön tulisi koostua yhdestä opettajasta, yhdestä sosionomista ja yhdestä hoitajasta sen sijaan, että sosionomin tilalla voisi myös toimia toinen opettaja.

Varhaiskasvatuksen sosionomit nostavat vielä erikseen esille yhteistyön puutteen sosiaalitoi-men ja varhaiskasvatuksen välillä. He kirjoittavat, miten varhaiskasvatuksen työntekijöiden tu-lee kertoa lapsesta kaikki mahdollinen, mutta he eivät saa vastavuoroisesti mitään tietoa lapsen tai perheen voinnista ja tapahtumista. Tämä on mielenkiintoinen myös kentällä keskusteluissa esille noussut asia, sillä lastensuojelulaki velvoittaa sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän yhteistyöhön varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen jär-jestän kanssa (Lastensuojelulaki 542/2019, 52 §).

Yhteistyön puutteen kokemuksen yhteydessä sosionomit korostavat päiväkodin merkittävyyttä tukitoimena. Esille nousee myös lastensuojelun antama leima. Leiman koetaan olevan yksi syy, miksi lastensuojelun puheeksi ottaminen huoltajien kanssa on haastavaa. Lastensuojelun koettu

leimaautuminen ei ole hatusta temmattua. Siinä missä huostaanotettujen lasten, myös lastensuojelun avohuollon asiakkaana olevien lasten ja nuorten määrää käytetään indikaattorina huonosuoraisuudelle (Heino, 2009). Tutkimukset osoittavat, että tämä kuvaa lasten hyvinvoinnin eroja. Esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien lasten määrä voidaan päätellä lastensuojeluasiakkuuksista (Heino, 2009). Huostaanotot heijastavat lapsen hyvinvointia myös siinä määrin, että jo laki määrittelee, että huostaanoton voi tehdä vain, jos lapsen terveys ja kasvuolot ovat vakavasti vaarantuneet (Lastensuojelulaki 417/2007, 40 §).

Sekä opettajat että sosionomit kokevat aiheen tärkeäksi. Yksi sosionomeista kirjoittaa, että toivoo kasvattajilta uskallusta puhua huolesta ääneen aiheen tärkeyden takia. Huolesta ääneen puhuminen voisi parantaa lastensuojelun mainetta ja myös siksi tutkimukseni on tärkeä – lastensuojelullisen huolen herääminen tulee nähdä ja kuulla. Lastensuojelu tulisi nähdä ennakkoivana lasten hyvinvoinnin varmistamisena, kuten Törrönen ja Vornanen (2004) tutkimuksessaan tuovat esille.

Huolta herättävän lapsen tukemiseen opettajat kokivat saavansa tukea erityisesti esimieheltä ja veolta. Yksi opettajista tuo vastauksessaan esille myös perheen, jos heillä on jo jokin keino käytössä. Sama opettaja mainitsee myös saavansa tukea omasta maisteritason koulutuksesta, erityisesti erityispedagogiikan osaamisesta, joka tarjoaa laajemman näkemyksen kuin kandidaatin tutkinto. Voidaan siis olettaa, että varhaiskasvatusuudistuksen taustalla oleva koulutustason nostaminen on oikea suunta varhaiskasvatusmaailmassa. Tämä tarvitsee toki vielä lisää tutkimusta, mutta opettajan kokemuksena tämä on esille nostamisen arvoinen asia. Sosionomit puolestaan kokivat saavansa eniten tukea veolta. Yksi sosionomeista kirjoitti huolestuttavasti, ettei koe saavansa apua ollenkaan. Hän kirjoittaa, että lapsen käytökseen saa apuja mahdollisesti terapeuteilta, mutta henkisen puolen tukemisessa päiväkodin henkilöstö on yksin. Hän mainitsee myös perheen kanssa saman haasteen, mikäli perhe reagoi vahvasti huolen esille tuomiseen. Yksi jatkotutkimusidea voisi liittyä nimenomaan vertaistukeen, joka nousi esille myös eläytymismenetelmän vastauksissa. Jatkotutkimuksessa voisi selvittää vertaistuen tarvetta ja vaikutusta varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin näkökulmasta. Miten vertaistuki vaikuttaa varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin jaksamiseen lapsen lastensuojelullisessa huolen heräämisessä?

Toinen jatkotutkimusaihe voisi liittyä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Nimenomaan prosessin kulun tietämiseen varhaiskasvatuksen kentällä. Aineistosta nousee käsitys, että opetta-

jilla on vähemmän tarkkaa tietoa lastensuojeluilmoituksen prosessin kulusta kuin sosionomeilla. Opettajat käyttävät vastauksissaan muun muassa termejä käsittääkseni ja jonkinlainen, mitkä kertovat epävarmuudesta asian suhteen. Yksi opettaja vastaa rehellisesti, ettei tiedä prosessin kulusta. Sosionomien vastaukset ovat selkeämpiä, määrätietoisempia ja napakampia kuin opettajien vastaukset. Aiheeseen voisi syventyä jatkotutkimuksen parissa. Miten varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin näkemykset lastensuojeluilmoituksen tekemisen seurauksista eroavat? Tai millainen käsitys varhaiskasvatuksen opettajilla ja sosionomeilla on lastensuojeluilmoituksen tekemisen prosessista?

Mielenkiintoista olisi myös tietää, miten korona (Covid-19) on vaikuttanut varhaiskasvatuksen opettajien ja sosionomien kokemuksen mukaan lastensuojeluilmoitusten tekemiseen. Korona on aiheuttanut yhteiskunnalle poikkeusolot, jonka seurauksena useat lapset eivät käy päiväkodissa (Tiihonen, 2020). Päiväkoti on yksi tukitoimi lastensuojelun piirissä, se on osa ehkäisevää lastensuojelua (Lastensuojelulaki 88/2010, 3 a §). Näin ollen voidaan olettaa, että koronalla on vaikutusta lapsen hyvinvointiin, mikäli lapsi ei pääse päiväkotiin, vaikka se olisi hänelle tukea antava toimi. Heino (2009) tutkimuksessa käy ilmi, että alle kouluikäisten huostaanotto on vähentynyt suhteessa aikaisempaan. Tämän voidaan olettaa kertovan ehkäisevän työn onnistumisesta. Sen sijaan, että pieni lapsi otettaisiin huostaan, on perheelle pystytty antamaan oikeanlaista tukea avohuollon puolella. Toisaalta muutos voi kertoa päinvastaisesta kehityksestä, jolloin huostaanottoon ryhdytään aiempaa myöhemmin, vasta lapsen ollessa murrosiässä (Heino, 2009). Ennakoivalla työllä on siis merkitystä. Korona on herättänyt paljon huolta lapsista, jotka elävät kodeissa vailla turvallista aikuista tai ympäristöä (Svahn, 2020). Helsingissä poikkeusolot ovat jo romahduttaneet lastensuojeluilmoitusten tekoa. Tätä perustellaan sillä, että yleensä opettaja tai varhaiskasvatuksen työntekijä tunnistaa lapsiin kohdistuvan väkivallan. Ja nyt nimenomaan väkivaltaan liittyvät ilmoitukset ovat vähentyneet (Svahn, 2020).

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta ovat olleet esillä viime aikoina paljon. Asiaa on tutkittu ja riskitekijät ovat tiedossa, mutta laukaisevaa tekijää rikoksen tekemiseen ei siltikään pystytty ennakoimaan (Ewalds, 2019; Farrington, 2019). Sosiaalitoimistolle ilmoitusta tehdessä ei rikosta ole tarvinnut vielä tapahtua. Riittää, että riski hyvinvoinnin vaarantumiseen on saavutettu, *”lapsella on oikeus tulla suojelluksi, kun hänen hyvinvointinsa vaarantumisen riski ylittää laissa määritellyn kynnyksen”* (Hakalehto, 2018, 382).

Lähteet

- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.). Tampere: Vastapaino.
- Allardt, E. (1976). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Porvoo: WSOY.
- Arnkil, T. E., Eriksson, E. & Arnkil, R. (2000). *Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa: Sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin*. Helsinki: Stakes.
- Axford, N. (2009). Child well-being through different lenses: Why concept matters. *Child & Family Social Work* 14(3), 372–383.
- Bradshaw, J., Hoelscher, P. & Richardson, D. (2007). An index of child well-being in the European Union. *Social Indicators Research* 80(1), 133–177.
- Bredikyte, M. (2011). *The zones of proximal development in children's play*. Oulu, Finland: Faculty of Education, University of Oulu.
- Corrado, R. R., & North Atlantic Treaty Organization. (2002). *Multi-problem Violent Youth: A Foundation for Comparative Research on Needs, Interventions, and Outcomes*. Amsterdam; Washington, DC: IOS Press.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2018). Introduction. The Discipline and Practice of Qualitative Research. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (s. 1–35). (5. painos.) SAGE publications.
- Egger, H. L. & Angold, A. (2006). Common emotional and behavioral disorders in preschool children: presentation, nosology, and epidemiology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(3–4), 313–337.
- Eriksson, E. & Arnkil, T. E. (2007). *Huoli puheeksi: Opas varhaisista dialogeista*. Helsinki: Stakes.
- Ervasti, J., Kalavainen, S. & Oksanen, T. (2019). Väkipalta asiakkaisen taholta on yleistä kuntatyössä 27.9.2019. <https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste32019/vakivaltaasiakkaidentaholtaonyleistakuntatyossa.html> Viitattu 17.4.2020.
- Eskola, J. (1997). Eläytymismenetelmä tiedonhankintamenetelmänä; lyhyt oppimäärä. Teoksessa J. Eskola (toim.), *Eläytymismenetelmäopas* (s. 5–39). Tampere: Tampereen yliopisto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (8. painos.) Tampere: Vastapaino.
- Ewalds, H. (2019). Perhesurmat (henkirikokset) 23.1.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10609493> Viitattu 8.1.2020.

- Farrington, D. P. (2019). Childhood risk and protective factors for early desisters, late desisters and life-course persistent offenders. *Revista Española de Investigación Criminológica* 17(1), 1–33.
- Hakalehto, S. (2016). Johdatus lapsen oikeuksiin lastensuojelussa. Teoksessa S. Hakalehto & V. Toivonen (toim.) *Lapsen oikeudet lastensuojelussa* (s. 22–57). Helsinki: Helsingin Kamari Oy.
- Hakalehto, S. (2018). *Lapsioikeuden perusteet*. Helsinki: Alma Talent.
- Happo, I. (2008). Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa L. Viinamäki (toim.), *14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä*. (s. 99–114). Anjalankoski: Kemi-Tornio ammattikorkeakoulu.
- Heino, T. (2009). Lastensuojelu-kehityskulkuja ja paikannuksia. Teoksessa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen & S. Ahlström (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi* (s. 198–213). Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos.
- Helenius, A. & Lummelahki, L. (2013). *Leikin käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. (15. uud. p.) Helsinki, Tammi.
- Huhtanen, K. (2007). *Kun huoli herää: Varhainen puuttuminen koulussa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Härkönen, U. (2003). *Mitä termit varhaiskasvatus ja esiopetus tarkoittavat?* Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto [JHL] (2020). JHL:n kysely: Varhaiskasvatus ammattilaisia lyödään, purraa ja pusketaan, tilanteiden selvittäminen on tuu 23.1.2020. <https://www.jhl.fi/2020/01/23/jhln-kysely-varhaiskasvatuksen-ammattilaisia-lyodaan-purraa-ja-pusketaan-tilanteiden-selvittaminen-ontuu/> Viitattu 17.4.2020.
- Karila, K. (2019) Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? *Nyt on pedagogiikan aika!* 9–11. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto.
- Karvonen, S., Moisio, P., & Simpura, J. (2009). Suomalaisten hyvinvointi ja elinolot 2000-luvulla. Teoksessa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen & S. Ahlström (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi*. (s. 20–36.) Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos.
- Kerola, K. & Sipilä, A.-K. (2017). *Haastava käyttäytyminen: Muutoksen mahdollisuuksia*. Jyväskylä: Valteri-koulu.

- Kramer, L. (2014). Learning emotional understanding and emotion regulation through sibling interaction. *Early Education and Development*, 25(2), 160–184.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis. An Introduction to its Methodology*. (2. painos.) Thousand Oaks (Calif.): Sage.
- Lammi-Taskula, J., & Salmi, M. (2009). Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen & S. Ahlström (toim.), *Lapsiperheiden hyvinvointi* (s. 38–48). Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos.
- Lastensuojelulaki 417/13.4.2007, 4 §: Lastensuojelun keskeiset periaatteet. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P4> Viitattu 5.5.2020.
- Lastensuojelulaki 417/13.4.2007, 40 §: Velvollisuus huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L9P40> Viitattu 9.5.2020.
- Lastensuojelulaki 88/12.2.2010, 3 §: Lastensuojelu. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P3> Viitattu 5.5.2020.
- Lastensuojelulaki 88/12.2.2010, 3 a §: Ehkäisevä lastensuojelu. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P3a> Viitattu 4.5.2020.
- Lastensuojelulaki 88/12.2.2010, 25 §: Ilmoitusvelvollisuus. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25> Viitattu 5.5.2020.
- Lastensuojelulaki 542/12.4.2019, 52 a §: Sivistykselliset oikeudet sijaishuollon aikana. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10P52a> Viitattu 11.5.2020.
- Lichtman, M. V. (2013). *Qualitative research for the Social Sciences*. SAGE publications, Inc.
- Lönnqvist, J., & Lehtonen, J. (2011). Psykiatria ja mielenterveys. Teoksessa J. Lönnqvist, M. Henriksson, M. Marttunen & T. Partonen (toim.) *Psykiatria* (s. 12–31). Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Margolis, E. & Zunjarwad, R. (2018). Visual Research. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (s. 600–626). (5. painos.) SAGE publication.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2. painos.) Thousand Oaks: Sage.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. & Saldaña, J. (2014). *Qualitative Data Analysis. A Methods Sourcebook*. (3. painos.) Los Angeles: Sage.
- Nelson, C. A., Zeanah, C. H., & Fox, N. A. (2014). *Romania's Abandoned Children*. Harvard University Press.
- Opetushallitus (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Tampere.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2018). Varhaiskasvatuslain uudistus 1.9.2018. <https://mi-nedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki> Viitattu 8.1.2020.
- Puroila, A.-M. & Estola, E. (2012). Lapsen hyvä elämä? Päiväkotiarjen pienten kertomusten äärellä. *Journal of Early Childhood Education Research*, 1(1), 22–43.
- Ramaekers, S. & Smeyers, P. (2008). Child Rearing: Passivity and being able to go on. Wittgenstein on shared practices and seeing aspects. *Educational Philosophy and Theory*, 40(5), 638–651.
- Rautamies, E. & Biskop, K. (2012). Haastava lapsi lastentarhanopettajien ja vanhempien kertomuksissa. Teoksessa P. Atjonen (toim.) *Oppiminen ajassa - kasvatus tulevaisuuteen. Joensuun vuoden 2011 kasvatustieteen päivien parhaat esitelmät artikkeleina* (s. 233–246). Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Roberts, H. (2017). Listening to children: And hearing them. Teoksessa P. Christensen & A. James (toim.) *Research with children: Perspectives and practices* (s. 154–171). Routledge.
- Räty, T. (2012). Lastensuojelulaki: Käytäntö ja soveltaminen (2. uud. p.). Helsinki: Edita.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2009). Menetelmäopetuksen tietovaranto Kvali-MOTV. *Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja*. Tampere.
- Schreier, M. (2014). Qualitative content analysis. Teoksessa Flick, U. (toim.) *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis* (s. 170–183). London: SAGE Publications.
- Smidt, S. (2013). *Introducing Bruner: a guide for practitioners and students in early years education*. Routledge.
- Sprague, J. & Walker, H. (2000). Early Identification and intervention for youth with antisocial and violent behavior. *Exceptional Children*, 66(3), 367–379.
- Sterba, S. K., Prinstein, M. J., & Cox, M. J. (2007). Trajectories of internalizing problems across childhood: heterogeneity, external validity, and gender differences. *Development and Psychopathology*, 19(2), 345–366.
- Suomen UNISEF (1989). YK: yleissopimus lapsen oikeuksista. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf Viitattu 5.5.2020.
- SuomiSanakirja.fi (2020). Olot. <https://www.suomisanakirja.fi/olot> Viitattu 7.5.2020.
- SuomiSanakirja.fi (2020). Sivistyssanakirja: Koti. <https://www.suomisanakirja.fi/koti> Viitattu 7.5.2020.
- SuomiSakakirja.fi (2020). Sivistyssanakirja: Passiivinen. <https://www.suomisanakirja.fi/passiivinen> Viitattu 24.4.2020

- Suoranta, J. (2008). *Haarautuvien metodologien puutarhassa. Kasvatus- ja yhteiskuntatieteiden metodologisia kysymyksiä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Svahn, N. (2020). Lastensuojelu 30.4.2020 <https://yle.fi/uutiset/3-11330002> Viitattu 3.5.2020.
- Sylvestre, A., Bussi res,  .-L., & Bouchard, C. (2016). Language Problems Among Abused and Neglected Children: A Meta-Analytic Review. *Child Maltreatment*, 21(1), 47–58.
- Tast, E. (2005). *Sosionomin (AMK) osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajien näkemänä*. Hämeenlinna.
- Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta [TENK] (2012). TENKin ohjeistot. <https://www.tenk.fi/fi/tenkin-ohjeistot> Viitattu 19.6.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL] (2019). Lapset, nuoret ja perheet. Perhetyö. 16.12.2019. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo> Viitattu 8.5.2020.
- Tiihonen, J. (2020). Päivähoito 23.3.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11268550> Viitattu 3.5.2020
- Touhula päiväkodit (2017). Mitä mukaan päiväkotiin? 26.7.2017. <https://touhula.fi/uutiset/mita-mukaan-paivakotiin/> Viitattu 8.5.2020.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (6. uud. p.) Helsinki: Tammi.
- Törrönen, M., & Vornanen, R. (2004). Lastensuojelun ehkäisevä työ. Teoksessa A. Puonti, T. Saarnio & A. Hujala (toim.). *Lastensuojelu tänään*. (s. 154-191). Helsinki: Tammi.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. (2017a). *Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteenvahvuutensa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. (2017b). *Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki 540/13.7.2018, 2  : Varhaiskasvatuksen määritelmä. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp448081392> Viitattu 5.5.2020.
- Varhaiskasvatuslaki 540/13.7.2018, 26  : Varhaiskasvatuksen opettaja. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446881664> Viitattu 5.5.2020.
- Varhaiskasvatuslaki, 540/13.7.2018, 27  : Varhaiskasvatuksen sosionomi. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446883936> Viitattu 5.5.2020.
- Valtiovarainministeriö (2020). Virka- ja työehdot, henkilöstöhallinnon asiakirjat: Työajat. <https://vm.fi/valtio-tyonantajana/virka-ja-tyoehdot-henkilostohallinnon-asiakirjat/tyoajat> Viitattu 2.5.2020.

Wang, Y., Kajamies, A., Hurme, T. R., Kinos, J., & Palonen, T. (2018). Now it's Your Turn. Preschool Children's Social and Emotional Interaction in Small Groups. *Journal of Early Childhood Education Research*, 7(2), 255–281.

Liite 1 Saatekirje

Hei sinä varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi, joka työskentelet päiväkodissa!

Olen laaja-alaisen kasvatustieteen maisteriohjelman opiskelija Oulun yliopistossa. Teen pilottitutkimusta pro gradu -tutkielmaa varten, jossa tutkin varhaiskasvatuksen opettajien sekä sosionomien lastensuojelullisen huolen heräämisestä päiväkodissa. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa tekijät, jotka saavat päiväkodin työntekijän (varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin) tekemään lastensuojeluilmoituksen. Pilottityö on osa kvalitatiivista jatkokurssia.

Kerään tutkimusaineistoa pilottitutkimustani varten eläytymismenetelmällä. Tutkimukseen voit osallistua vastaamalla tähän kirjoitelmapyyntöön, mikäli toimit varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina. Tutkimusaineisto tulee omaan tutkimuskäyttöön. Käsittelen kyselyn vastauksia luottamuksellisesti ja anonyymisti. Tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Vastaamalla tähän kyselyyn annat suostumuksesi käyttää tuloksia sekä kvalitatiivisen jatkokurssin pilottitutkimuksessa että pro gradu -tutkielmassa.

Vastaathan kyselyyn 11.3.2019 mennessä.

Mikäli sinulla herää jotain kysymyksiä tutkimukseen liittyen, minut tavoittaa sähköpostitse: moona.sore@student.oulu.fi

Kiitos tutkimukseen osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin

Moona Sore

Liite 2 Saatekirje

Hei sinä varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi, joka työskentelet päiväkodissa!

Olen laaja-alaisen kasvatustieteen maisteriohjelman opiskelija Oulun yliopistossa. Teen pro gradu -tutkielmaa varhaiskasvatuksen opettajien sekä sosionomien lastensuojelullisen huolen heräämisestä päiväkodissa. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa tekijät, jotka saavat päiväkodin työntekijän (varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin) tekemään lastensuojelutoimituksen.

Kerään tutkimusaineistoa tutkielmaani varten avoimella kyselylomakkeella. Tutkimukseen voit osallistua vastaamalla tähän kyselyyn, mikäli toimit varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina. Tutkimusaineisto tulee omaan tutkimuskäyttöön. Käsittelen kyselyn vastauksia luottamuksellisesti ja anonymisti. Tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Vastaamalla tähän kyselyyn annat suostumuksesi käyttää tuloksia pro gradu -tutkielmassa.

Vastaathan kyselyyn 2.2.2020 mennessä.

Mikäli sinulla herää jotain kysymyksiä tutkimukseen liittyen, minut tavoittaa sähköpostitse: moona.sore@student oulu.fi

Kiitos tutkimukseen osallistumisestasi!

Yhteystiedot

Moona Sore

Liite 3 Eläytymistarina

1. Oma ikäsi
2. Sukupuoli
3. Opiskelutausta: a) AMK, sosionomi, varhaiskasvatuksen opinnot, b) Yliopisto, kasvatustieteen kandidaatti, erityisesti varhaiskasvatus, c) Yliopisto, kasvatustieteen maisteri, erityisesti varhaiskasvatus tai d) Muu, mikä?
4. Ammattinimike
5. Kuinka kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina päiväkodissa?
6. Tyttölapsi Milla tulee jälleen päiväkotiin äitinsä kanssa, joka tuoksahtaa vahvasti hajuveden ja tupakan sekoitukselle. Millan äiti pitää aurinkolasit päässään myös sisällä. Vanhempien parisuhde on riitaisa, jonka vuoksi he asuvat aika ajoin erillään. Vanhempien asuessa erillään Milla vierailee satunnaisesti toisen vanhemman luona. Milla on väsyneen oloinen, nuutunut ja poissaoleva. Hän on usein hyvin itkuinen ja hermostuu helposti. Milla käyttäytyy muita lapsia kohtaan väkivaltaisesti. Kiinnipitotilanteet ovat lähes joka viikkoisia. Varsinkin alkuviikot ovat haastavia. Milla on päiväkodissa todella pitkiä päiviä.

Yhteistyö Millan vanhempien ja päiväkodin välillä on haastavaa. Tarpeen vaatiessa Millan vanhempiin on vaikea saada yhteyttä. He saapuvat vasu-keskusteluihin, jos muistavat. Yhteisissä vanhempainilloissa heitä näkee harvoin ja vanhempia osallistaviin niin sanottuihin kotitehtäviin heidän osallistumisensa on olematonta.

Mitkä asiat tässä kuvitteellisessa tarinassa herättävät sinun huolesi varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina? Miten lähtisit viemään tilannetta eteenpäin? Kirjoitathan ajatuksiasi moninaisesti ja monisanaisesti.

7. Miltä vastaaminen tuntui? Oliko kuvitteelliseen tarinaan ja tilanteeseen helppo eläytyä? Tuleeko mieleesi jotain muuta vastaamiseen liittyen?

Liite 4 Kyselylomake

1. Oma ikäsi
2. Sukupuoli
3. Opiskelutausta: a) AMK, sosionomi, varhaiskasvatuksen opinnot, b) Yliopisto, kasvatustieteen kandidaatti, erityisesti varhaiskasvatus, c) Yliopisto, kasvatustieteen maisteri, erityisesti varhaiskasvatus tai d) Muu, mikä?
4. Valmistumisvuosi
5. Ammattinimike
6. Kuinka kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina päiväkodissa?
7. Oletko miettinyt lastensuojeluilmoituksen tekemistä tai tehnyt lastensuojeluilmoitusta?
8. Jos olet, niin teitkö sen myöhemmin vai jätitkö tekemättä?
9. Mitkä tekijät ja asiat saivat sinut tekemään lastensuojeluilmoituksen tai miksi jätit ilmoituksen tekemättä?
10. Millaisista syistä mielestäsi lastensuojeluilmoitus tulee tehdä?
11. Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen?
12. Millaista tietoa ja tukea kaipaat lastensuojeluilmoituksen tekemiseen?
13. Tiedätkö mitä lastensuojeluilmoituksen tekemisestä seuraa? Kuvaille muutamalla sanalla prosessia.
14. Kuvaille asioita, jotka herättävät huolesi lapsesta päiväkodissa.
15. Mistä koet saavasi apua huolta herättävän lapsen tukemiseen?
16. Muita ajatuksia aiheeseen liittyen.